

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**ЕВФЕМІЗМИ В СУЧАСНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ :
ФУНКЦІЙНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ВИМІР**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

студентки 4 курсу

галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,

спеціальності 035 «Філологія»,

спеціалізації 035.01 «Українська мова і

література», ОПП «Українська і англійська
мови: переклад та редагування»

Юлії Олександрівни Шевчун

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри української

мови та прикладної лінгвістики

Лілія КОСТИЧ

«Допущено до захисту»

протокол засідання кафедри

української мови та прикладної лінгвістики

№ 15 від «6» червня 2024 року

завідувач кафедри _____

к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

АНОТАЦІЯ

Шевчун Ю. О. Евфемізми в сучасному масмедійному дискурсі: функційно-прагматичний вимір.

Кваліфікаційна робота освітнього ступеня «бакалавр» освітньої програми «Українська і англійська мови: переклад та редагування», спеціальність – 035 «Філологія» 035.01 «Українська мова та література». Київ, 2024.

Бакалаврська робота – це дослідження функційно-прагматичних ознак евфемізмів у сучасному масмедійному дискурсі. *Актуальність* дослідження аргументована такими чинниками: 1) важливістю порівняльного розгляду ознак медіатексту і медіадискурсу; 2) необхідністю дослідити структурно-семантичні характеристики евфемізмів; 3) потребою проаналізувати стилістичні особливості та прагматичні чинники використання евфемізмів.

Мета бакалаврської роботи – установити функційно-прагматичні ознаки евфемізмів у текстах засобів масової інформації. У зв'язку з цим було реалізовано такі *завдання* бакалаврської роботи: 1) розглянуто теоретичні засади вивчення евфемізмів у мовознавстві; 2) з'ясовано мету творення та використання евфемізмів у публіцистичних текстах; 3) виконано структурно-семантичний аналіз евфемізмів; 4) простежено в порівняльному аспекті функції, структуру та вживання евфемізмів у текстах засобів масової інформації 5) описано тематичні групи евфемізмів.

Об'єктом роботи є евфемізми в сучасному медійному дискурсі.

Предметом бакалаврської роботи є функційно-прагматичні та стилістичні особливості евфемізмів у текстах сучасного українського та англійського медіадискурсів.

Для виконання завдань було проведено аналіз текстів сучасних ЗМІ: ТСН, Суспільне новини, Телеграф, Marie Claire, УНІАН, The Guardian, Independent, Cosmopolitan. Результати проведеного дослідження дали змогу зафіксувати те, що евфемізми допомагають уникнути, приховати, прикрасити реальність, пом'якшити сприйняття інформації. Вони відіграють надважливу роль у текстах медіа. Про це свідчать, зокрема, такі приклади: “обірвати життя” замість

“померти”, “залишити посаду” замість “звільнитися”, “відправити на концерт до Кобзона” замість “знищити”, “to swallow” замість “осциру”, “the conflict” замість “the war”.

Зроблено узагальнений висновок про те, що евфемізми в медіатексті / медіадискурсі є поширеним явищем. Причини їх використання різні, проте ціль одна – приховування прямої назви, заміна негативної номінації на більш нейтральну, що дає змогу пом'якшити сприйняття інформації. Евфемізми допомагають не завдати болю читачеві, проявити ввічливість та показати толерантність до реципієнтів.

Ключові слова: *евфемізм, публіцистичний стиль, медійний стиль, медіатекст, медіадискурс.*

SUMMARY

Shevchun Y. O. Euphemisms in Modern Mass Media Discourse: Functional and Pragmatic Dimension.

Qualification work for the educational degree ‘Bachelor’ of the educational programme ‘Ukrainian and English Languages: Translation and Editing’, speciality – 035 «Philology» 035.01 «Ukrainian Language and Literature». Kyiv, 2024.

The bachelor's thesis is devoted to the topic of the functional and pragmatic dimension of euphemisms in contemporary mass media discourse. The relevance of the study is based on the following factors: 1) the need to study media text and media discourse; 2) the need to study structural and semantic characteristics; 3) to analyse stylistic features and pragmatic factors of euphemisms.

It has been determined that the purpose of a bachelor's thesis is to study the functional and pragmatic dimension of euphemisms in mass media texts. In this context, the following tasks of a bachelor's thesis were characterised: 1) to study the theoretical foundations of euphemisms in linguistics; 2) the purpose of creating and using euphemisms in journalistic texts; 3) to describe the structural and semantic analysis of euphemisms; 4) to compare the functions, structure and use of euphemisms

in mass media texts; 5) to describe thematic groups of euphemisms. The object of the study is euphemisms in contemporary media discourse. The subject is the functional, pragmatic and stylistic features of euphemisms in the texts of modern Ukrainian and English media discourses.

To achieve the tasks, we analysed the texts of contemporary media: TSN, Suspilne Novosti, Telegraph, Marie Claire, UNIAN, The Guardian, Independent, Cosmopolitan. The examples made it possible to document that euphemisms help to avoid, hide, embellish reality, and soften the perception of information. They play a crucial role in media texts. For example: “обірвати життя” instead of “померти”, “залишити посаду” instead of “звільнитися”, “відправити на концерт до Кобзона” instead of “знищити”, “to swallow” instead of “occupy”, “the conflict” instead of “the war”.

The conclusion is drawn that euphemisms in media texts and media discourse are widespread and the reasons for their use are different, but the goal is the same - to conceal the direct name, to replace the negative nomination with a more neutral one, which helps to soften the perception of information. Euphemisms help to avoid causing pain to the reader, show politeness and show tolerance to the recipients.

Key words: *euphemism, publicistic style, mass media, media text, media discourse.*

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. МЕДІАДИСКУРС: ВИЗНАЧЕННЯ, ОЗНАКИ, ТИПОЛОГІЯ	9
1. 1. Поняття медіатекст і медіадискурс у науковому висвітленні.....	9
1. 2. Основні функції медіадискурсу.....	14
1. 3. Лінгвопрагматичні засади й способи подання інформації в медіадискурсі.....	17
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ	21
2. 1. Аспекти дослідження евфемізмів у сучасному мовознавстві.....	21
2. 2. Евфемізм як об'єкт лінгвістичного аналізу.....	24
Висновки до розділу 2.....	27
РОЗДІЛ 3. ЕВФЕМІЗМ ЯК ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ ЗАСІБ ВТОРИННОЇ ЕКСПРЕСИВНО МАРКОВАНОЇ НОМІНАЦІЇ	28
3. 1. Структурно-семантична характеристика евфемізмів.....	28
3. 2. Прагмалінгвістичні та стилістичні функції евфемізмів.....	43
Висновки до розділу 3.....	50
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	54
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	59
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	60

ВСТУП

Щодня мову поповнюють нові різноманітні слова, вирази та конструкції. Однією з головних причин активного збагачення мови є стрімкий розвиток техніки, комунікації між людьми різних національностей, запозичення слів з інших мов. Також впливають психологічні, культурні та політичні фактори. Особливо зазнають таких змін засоби масової інформації, адже вони інформують людей про події у світі, використовуючи різні стратегії, тропи, конструкції. Одними з найбільш уживаних фігур у текстах засобів масової інформації є евфемізми. Активне використання евфемізмів викликає інтерес науковців, що спричиняє дослідження функціонування евфемізмів не лише в ЗМІ, а й у різних сферах життя.

Засоби масової інформації відіграють велику роль у повсякденному житті. Щодня люди отримують багато інформації через засоби масової інформації. Це можуть бути газети, журнали, телебачення, радіопрोगрами. Медіа виконують не лише інформативну функцію, а й сугестивну, формуючи думку реципієнтів та впливаючи на них.

Актуальність обраної теми бакалаврської роботи зумовлена активним використанням евфемізмів у медійному дискурсі. Важливо дослідити поняття медіатексту і медіадискурсу, лінгвопрагматичні засади та способи подання інформації в медіадискурсі, дослідити структурно-семантичну характеристику, стилістичні особливості та прагматичні чинники використання евфемізмів у медійних текстах. Також явище “евфемізації” є поширеним феноменом у повсякденному мовленні.

Евфемізми та їх використання у текстах ЗМІ вивчали й продовжують вивчати багато науковців, зокрема Є. Корнелаєва, А. Галайчук, Н. Багрійчук, Т. Марченко, Ю. Макеєвець, А. Советна, О. Лісун, О. Лисенко, А. Загнітко, М. Булах, Ф. Бацевич, О. Януш, С. Єрмоленко, К. Серажим, Л. Шевченко, Д. Сизонов, Ю. Шевлякова, С. Єщенко, В. Лойко, А. Шугаєв, С. Гринюк та ін.

Мета роботи — установити функційно-прагматичні особливості евфемізмів як важливого складника сучасного масмедійного дискурсу.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) на основі мовознавчих праць відстежити, як науковці трактують поняття *медіатекст* і *медіадискурс*;
- 2) схарактеризувати основні функції медіадискурсу;
- 3) установити лінгвопрагматичні засади медіатексту;
- 4) проаналізувати теоретичні засади дослідження евфемізмів у мовознавстві;
- 5) обґрунтувати мету творення та використання евфемізмів у медіадискурсі;
- 6) виконати структурно-семантичний аналіз евфемізмів;
- 7) схарактеризувати принципи класифікації евфемізмів;
- 8) установити й порівняти функції евфемізмів у сучасному українському та англійському медіадискурсах.

Об'єктом бакалаврської роботи є евфемізми в сучасному масмедійному дискурсі.

Предметом бакалаврської роботи є функційно-прагматичні та стилістичні особливості евфемізмів у текстах сучасного українського та англійського медіадискурсів.

Джерельною базою бакалаврської роботи слугували тексти відомих ЗМІ: ТСН, Суспільне новини, Телеграф, Marie Claire, УНІАН, The Guardian, Independent, Cosmopolitan.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань у бакалаврській роботі використано такі методи: *метод лінгвістичного опису* із прийомами систематизації (для характеристики основних ознак медіатексту / медіадискурсу, опису фактичного матеріалу); *зіставлення* (для аналізу, синтезу, узагальнення наукових підходів); *класифікаційний* (для групування досліджуваних одиниць); застосовано методики *функційно-стилістичного аналізу*, *дискурсивного аналізу* (для з'ясування функційно-прагматичних ознак евфемізмів, особливостей використання їх у медіа).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній виконано аналіз структурно-семантичних, функційно-прагматичних і стилістичних властивостей

евфемізмів, засвідчених у текстах англійських і українських масмедійних видань.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що в ній схарактеризовано теоретичні засади дослідження медіадискурсу. Висновки бакалаврської роботи доповнюють інформацію про місце й роль евфемізмів у медійному дискурсі.

Практичне значення роботи полягає в тому, її результати можуть бути використані для написання методичних рекомендацій до навчальних курсів з лексикології, дискурсології, стилістики української та англійської мов.

Структура й обсяг роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів та семи підрозділів, висновків, списку використаної літератури (56 позицій), списку довідкових джерел (10 позицій), списку джерел ілюстративного матеріалу (8 позицій). Загальний обсяг роботи становить 60 сторінок, із них основного тексту – 50 сторінок.

РОЗДІЛ 1

МЕДІАДИСКУРС: ВИЗНАЧЕННЯ, ОЗНАКИ, ТИПОЛОГІЯ

1.1. Поняття медіатекст і медіадискурс у науковому висвітленні

У сучасному мовознавстві наукові пошуки спрямовані на вивчення мовних одиниць і категорій у проєкції на особливості функціонування мови в соціумі. У цьому зв'язку є важливим осмислення таких понять, як текст і дискурс, вивчення законів їх творення і взаємодії.

У мовознавстві текст досліджували О. Ворожбитова, А. Загнітко, С. Гриньов, Ю. Левицький, Т. Єщенко, І. Кочан, Н. Шевченко. Мовні особливості художніх творів вивчали такі науковці, як С. Єрмоленко, І. Ковалик, Л. Мацько, М. Плющ, Л. Рожило. Питання структури і семантики тексту опрацьовували зарубіжні вчені Е. Агрікола, Х. Ізенберг, В. Дресслер, С. Шмідт, Я. Петефі, Ш. Баллі, А. Сеше, Дж. Фьорс, М. Холідей, Т. ван. Дейк.

Незважаючи на те, що поняття «текст» існує в мовознавстві вже тривалий час, воно досі не має чіткого визначення. У словниках, енциклопедичних працях, наукових і навчальних виданнях подано різні тлумачення. Це пояснюється тим, що це поняття є досить складним й відрізняється від інших мовних одиниць.

У «Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів» подано таке визначення: “текст (лат. *textum* – зв’язок, тканина, побудова) – зв’язна мова, письмове чи усне повідомлення, що характеризується змістовою і структурною завершеністю, орієнтацією автора на певного адресата” [58, с. 182.]

О. Селіванова у книзі «Основи теорії мовної комунікації» зазначає, що “текст кваліфікують як знакову форму мовної комунікації, що є посередником передачі інформації, обміну нею та впливу на адресата” [34, с. 111].

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» подано таке визначення: “текст – відтворена письмово або в друкованому вигляді авторська праця, документ, пам’ятка тощо” [57, с. 1436].

На думку К. Серажима, “текст – це продукт творчої та мовної діяльності автора, спрямованої на втілення авторського задуму – експліцитно-імпліцитного

відображення реального або частково вигаданої дійсності, який має естетичне втілення і викликає у читача інтелектуальну та емоційну реакції” [37, с. 14].

Словник «Collins» подає різні тлумачення терміна «текст»:

- 1) основна частина друкованого чи письмового твору, що відрізняється від коментарів, приміток, ілюстрацій і т. д.
- 2) надруковані чи написані слова чогось;
- 3) оригінальне точне формулювання твору, особливо Біблії, на відміну від редакції або перекладу [65].

«Літературознавча енциклопедія» подає таке визначення: “текст – це структурно цілісна та семантично завершена авторська праця, що становить зв’язну послідовність знаків, повне лінійне висловлювання, повідомлення, документи, відтворені на письмі або поліграфічним способом” [61, с. 465].

В енциклопедії «Українська мова» зазначено, що “текст – писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об’єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв’язками, а в загальнокомпозиційному, дистантному плані – спільною тематикою і сюжетною заданістю” [4, с. 679].

Отже, можна зробити висновок, що існує безліч визначень поняття «текст», у кожному з яких розглянуто характеристики тексту.

Наука про тексти пов’язана з комунікацією, оскільки текст є невід’ємною частиною спілкування. Комунікація пов’язана з часом та місцем, де вона відбувається, із соціальними ролями та віком учасників мовленнєвої взаємодії, внутрішнім світом (психологічний стан, особисте бачення світу) та фізичним станом адресата й адресанта. Ці чинники відіграють важливу роль у створенні комунікативного акту і формують дискурс [5, с. 16].

В українському мовознавстві теоретичне опрацювання дискурсу подано в дослідженнях О. Балабан [3], Ф. Бацевича [5], А. Белової [6], А. Загнітка [16], Г. Почепцова [28], Т. Радзівської [30], О. Селіванової [34], К. Серажим [36]. Дискурс вивчають такі зарубіжні дослідники, як Ch. BauerRamazani [52], D. Matheson [54].

Як зауважує К. Серажим, дискурс є соціолінгвальним явищем, яке об'єднує мовний аспект (власне текст) і позамовний (прагматичні цілі, настанови, позиції адресанта й адресата) [36, с. 13].

Термін «дискурс» уживають у різних галузях і в кожній із них він має різні тлумачення. Виокремлюють різні типи дискурсів: теледискурс, радіодискурс, газетний дискурс, театральний дискурс, кінодискурс, літературний дискурс, дискурс у сфері публік рілейшнз, рекламний дискурс, політичний дискурс та релігійний дискурс [5, с. 138].

У мовознавстві вивченню окремих різновидів дискурсу присвячено багато праць. Зокрема, Ю. Руснак вивчає художній дискурс [32], О. Висоцька – науковий [9], Т. Космеда – педагогічний [20], І. Малиновська – філософський [24], Л. Сологуб – науково-дидактичний [40], О. Шаніна – медичний [45]. Особливості масмедійного дискурсу досліджують І. Мірошніченко [26], О. Семенець [35], Л. Шевченко, Д. Сизонов [48].

Опрацьовуючи дискурсивні практики медійної сфери, О. Семенець звертає увагу на те, що масмедійний дискурс пропонує слухачам певну категоризацію та концептуалізацію світу, а це закономірно впливає на формування цінностей, поглядів, бажань і прагнень, пріоритетів і настанов людини [35, с. 270].

Науковці активно використовують термін *дискурс* та пропонують різні дефініції.

В україністиці загальноприйнятим є визначення, запропоноване в енциклопедії «Українська мова». С. Єрмоленко, автор статті, характеризує дискурс як:

1) одиницю спілкування, де зв'язки між реченнями допомагають створити цілісність і зв'язність висловлювання;

2) висловлення як мовленнєва активність, що відбувається в певній ситуації й залежить в різноманітних чинників: форма комунікації, стан, поведінка;

3) текст (письмовий чи усний), об'єднаний наскрізною ідеєю, одним мотивом [14, с. 142–143].

У праці «Основи комунікативної лінгвістики» подано таке визначення: “Дискурс – це сукупність мовленнєво-мисленнєвих дій комунікантів, пов’язаних з пізнанням, осмисленням і презентацією світу мовцем і осмисленням мовної картини світу адресанта слухачем” [5, с. 137].

Автори «Короткого тлумачного словника лінгвістичних термінів» подають два визначення терміна “дискурс”: 1) “дискурс – зв’язане мовлення в конкретних соціокультурних психологічних умовах”; 2) “текст разом з умовами його творення і сприймання, динамічний контекст культури, в якому здійснюється прочитання тексту та його вплив на свідомість читача” [58, с. 47].

У «Словнику основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики» запропоновано таке визначення: “дискурс – ситуативно обумовлена інтерсуб’єктна мовленнєво-розумова діяльність, спрямована на взаємну орієнтацію у життєвому просторі на основі надання мовній формі семіотичної значущості” [63, с. 11].

Текст є носієм інформації, який під час комунікації зберігає й транслює чіткий сенс повідомлення. На відміну від тексту, дискурс є процесом передання цієї інформації, котрий тісно пов’язаний з мовними та позамовними чинниками [11, с. 8].

ЗМІ цілодобово поповнюється безліччю новин, що пов’язані з різними сферами життя: політикою, війною, гламуром, спортом, економікою та фінансами, наукою, туризмом і навіть новинами про здоров’я. На сучасному етапі вчені досліджують медіалінгвістика, що вивчає використання мови у засобах масової інформації.

Медіалінгвістика вивчає природу, функції, характеристики, лінгвістичний потенціал масової комунікації [61, с. 23]. Це наука, що вивчає медіатекст і медіадискурс.

Л. Шевченко та Д. Сизонов у підручнику «Теорія медіалінгвістики» подають визначення: “Медіадискурс – тип мовленнєвої діяльності в медіа, спроектований на інформування аудиторії щодо різних сфер суспільного життя засобами масової комунікації” [48, с. 22].

Анна О'Кіфе визначає медіадискурс, як побудовану взаємодію, що відбувається через платформу мовлення, усну чи письмову, де дискурс орієнтований на відсутнього читача, глядача чи слухача. Дискурс не є раптовим, адже реципієнти не можуть зненацька реагувати на виробників дискурсу [55, с. 441].

Автори підручника «Теорія медіалінгвістики» подають визначення: “Медіатекст – це поліфункціональна гетерогенна смислова система, яка є продуктом вербалізації когнітивної діяльності індивіда та об’єктом і результатом спрямованого конструювання смислів відповідно до прагматичної орієнтації ЗМІ. Медіатекст є особливим видом комунікативного дискурсу” [48, с. 23].

У підручнику «Текстознавство» зазначено, що: “Медіатекст – усний чи писемний твір масової комунікації, що виявляється через мовлення з метою впливу на громадську загалу, на переконання загалу” [37, с. 524].

Медіадискурс не може існувати без медіатексту. Медіатекст має спільне зі звичайним текстом, але перший націлений на певну цільову аудиторію і тісно пов’язаний зі звуками, музикою, візуальними ефектами та доповненнями, натомість медіадискурс – це використання цього тексту, проте до уваги беруться ще зовнішні чинники, фізичні, культурні, психологічні фактори реципієнтів [38, с. 392].

Медіатексти щодня присутні у житті кожної людини, а отже, вони мають великий вплив на свідомість читачів та формування думки громадян. Це тексти, що пов’язані з різними сферами життя й подаються вони як: тексти газет та журналів, тексти на просторах Інтернету, тексти телебачення та радіо [1, с. 11]. Завдяки медіатекстам журналісти вибудовують комунікацію з читачами, інтерпретуючи свою думку стосовно певної проблеми, критикуючи проблему зі свого погляду [36, с. 147].

Медіатекст не може існувати без медіадискурсу, вони є взаємозалежними. Медіадискурс покликаний передавати інформацію з різних галузей життя, а медіатекст – призначений для масової комунікації, він є тим носієм інформації, яку автор хоче чітко донести світу, не втрачаючи цілісності та смислу.

Наприклад, у соціальних мережах “Фейсбук”, “Інстаграм” зазвичай тексти супроводжуються відео чи фото. У соціальній мережі Instagram більшість відео чи фото супроводжуються текстами. На радіо текст обов’язково супроводжується музичним супроводом. Тобто, медіатекстом може бути текст, зображення, аудіо, відео, що поширюються через медіаканали, тоді як медіадискурс вивчає те, як медіатекст може поширюватися серед людей, політичні, історичні, а також культурні аспекти, цінності, що лежать в текстах медіа.

1.2. Основні функції медіадискурсу

На сьогодні масмедіа відіграють важливу роль для суспільства. Медійні тексти мають колосальний вплив на читачів, тому, створюючи текст, автор виступає одним із засобів “впливу на реципієнтів” [48, с. 147]. Завдяки текстам, у читачів формується думка, змінюється певним чином стиль життя, звички, побут та інше. Дуже важливим є те, щоб автор створив позитивний вплив на читача, щоб зміни реципієнта були лише на краще, адже часто буває так, що тексти наповнені фейковою інформацією. Особливо сьогодні дезінформація, впливаючи на нашу свідомість, формує хибні твердження про реальність, що провокує демотивацію в боротьбі. Тому дуже важливо брати інформацію з достовірних джерел і дотримуватися інформаційної гігієни. Авторимедіатекстів повинні дотримуватися медіаграмотності.

Щодня населення дізнається новини з різних джерел: телебачення, радіо, газет, журналів тощо. Це дозволяє зробити висновок, що існують різні типи медіадискурсу. Кожен із медіадискурсів має певну жанрову специфіку та покликаний виконати різні завдання. Типи медіадискурсу виокремлюють згідно з двома критеріями: 1) виконуваною комунікативною функцією (публіцистичний, рекламний та pr-дискурси) та 2) типом реалізації (теле-, радіо- та комп’ютерний дискурси) [46, с. 240].

Кожен із типів дискурсу виконує певні функції залежно від того, де він реалізується та які комунікативні завдання має [29, с. 185]. Важливими функціями медіадискурсу є:

- 1) функція впливу;
- 2) інформаційна;
- 3) регулювальна;
- 4) просвітницька;
- 5) розважальна;
- 6) контактовстановлювальна;
- 7) рекламна.

Основною функцією медійного дискурсу є функція **впливу**. Тексти засобів масової комунікації мають великий вплив на читачів. Завдяки своїм навичкам, автор публіцистичного тексту знає, як впливати на реципієнтів. Читаючи, переглядаючи чи слухаючи текст, реципієнт не завжди відчуває цей вплив. Як наслідок, у нього змінюється поведінка, стиль життя, світосприйняття. Функцію впливу можна пов'язати з маніпуляціями. Маніпуляція – це метод мовленнєвого, прихованого впливу на поведінку людини, на її рішення або вибір [49, с. 263]. Для досягнення мети маніпулювання автори зазвичай використовують такі стилістичні засоби, як метафора, порівняння, персоніфікація, алюзія, іронія, літота, антитеза, повтор, інверсія, паралелізм, парцеляція тощо [49, с. 263]. Автор тексту може щось перебільшувати або применшувати, подавати недостовірну, неперевірену або вигадану інформацію. Також з метою впливу використовують різні візуальні ефекти: фото, відео, музику [37, с. 382–389].

Інформаційна функція є не менш важливою. Без конкретної інформації немає тексту. Основне завдання ЗМІ – інформувати реципієнтів про все, що відбувається в окремому населеному пункті, країні чи світі, коментувати новини. Інформаційна функція полягає в тому, щоб формувати “суспільну думку, вона містить стимул” [17, с. 269].

Основне завдання **регулювальної функції** пов'язане з тим, що автори намагаються зрозуміти ідеологію своєї цільової аудиторії, дослідити, які погляди

на різні сфери життя мають читачі / слухачі. Такі дослідження допомагають зрозуміти авторам їхніх реципієнтів, установити контакт з аудиторією та посилити контроль над адресантами. Відповідно засоби масової комунікації не лише інформують, а й маніпулюють людьми.

Просвітницька функція спрямована на те, щоб не лише інформувати читачів про актуальні новини у світі, а й дозволяти читачеві дізнаватися корисне й нове у різних галузях науки, культури, формувати нові навички та знання. Тобто, ця функція допомагає реципієнтові розвиватися на культурному та інтелектуальному рівнях.

Основне завдання **розважальної функції** полягає в тому, щоб спонукати реципієнта не сприймати негативних новин, щоб знизити рівень стресу, поліпшити настрій. Ю. Коритнік зауважує, що ця функція “несе в собі зниження напруження в суспільстві, забезпечує розваги, відволікання, засоби розслаблення” [17, с. 269].

Контактовстановлювальна функція спрямована на те, щоб ЗМІ встановило контакт із реципієнтом. На мою думку, мати зв’язок із читачами дуже важливо для адресатів, оскільки одним із значущих завдань представників / авторів телебачення, радіо, газет, журналів, інтернет-видань є дослідити свою цільову аудиторію. Представники ЗМІ повинні знати вподобання, інтереси, погляди на світ, стиль життя слухачів / читачів. Цей фактор неабияк впливає на якість опублікованої інформації, адже автори чітко знають, що цікавить їхню аудиторію та що вона хоче бачити в новинах.

Рекламна функція медіатексту полягає в реалізації впливу на реципієнта так, щоб він зацікавився певним продуктом чи послугою. Основне завдання – отримати користь [44, с. 48]. Тексти рекламного типу можна розділити на два різновиди: ті, які лише повідомляють споживачам / читачам про щось, надають конкретну інформацію й ті, які, окрім нейтральної інформації, подають оцінку або коментар [44, с. 48].

1. 3. Лінгвопрагматичні засади й способи подання інформації в медіадискурсі

У медіадискурсі використовуються тексти, котрі мають різний спосіб подання інформації: газети, телебачення, радіо та Інтернет. Працівники медіа є посередниками між подіями навколишнього світу з різних сфер життя та читачами, котрі хочуть знати про все, що відбувається навколо. Робота журналістів націлена на те, щоб надавати аудиторії новини з різних сфер життя. Наприклад, під час проведення важливих політичних зустрічей запрошують журналістів, щоб вони могли поділитися зі світом матеріалом, котрий зібрали. Сприйняття новин реципієнтами залежить від тактик, слів, способу подання інформації, що використовує медіаробітник, адже зібраний матеріал “може стати засобом тотального маніпулятивного впливу на свідомість як конкретних осіб, так і мас” [31, с. 104]. Одним із головних завдань дискурсу як соціального явища є вплив на реципієнтів за допомогою матеріалу, що містить інформаційний та оцінний аспекти [19, с. 82]. Тому медіадискурс можна назвати основною формою інформаційно-психологічного впливу.

Аудиторія безпосередньо залежить від політики редакцій ЗМІ. Зазвичай ЗМІ інформують про події чи явища так, як для них є вигідно. Отже, вони впливають на реципієнтів на інформаційному та психологічному рівнях. Під час дослідження було виявлено таке явище, як “джинса”.

Джинсою називають ті матеріали, котрі ЗМІ публікують за гроші або в обмін на інші переваги чи користь. Джинса має такі цілі / завдання:

- 1) реклама продуктів та послуг;
- 2) пропаганда ідей та переконань;
- 3) поліпшення репутації партій, організацій, установ, державних та приватних структур;
- 4) просування політиків, бізнесменів та інших видатних особистостей.

Проте варто пам'ятати, що такі матеріали використовують не лише в корисних цілях, а й для того, аби зіпсувати якість матеріалу чи його сенс,

негативно вплинути на репутацію партій, організацій, політиків, бізнесменів та їх осоромлення [60].

Замовлені матеріали частково пов'язані з маніпуляціями в медіатекстах. Це пов'язано з тим, що такі матеріали впливають на аудиторію, оскільки після прочитання тексту реципієнти віддають перевагу певному явищу, бізнесмену, організації тощо [60].

Однією з найбільш актуальних тем для досліджень є маніпуляції в медіатекстах. Тому, активно вивчаючи цей аспект в медіалінгвістиці, учені дійшли висновку, що в медіа-дискурсі існують такі способи маніпулювання:

1) спотворення інформації; 2) фабрикування фактів; 3) замовчування інформації; 4) терміновість інформації; 5) сенсаційність [50, с. 92].

Спотворення інформації відбувається за рахунок того, що автор подає неповний виклад матеріалу, тобто він розділяє загальну інформацію на частини й подає її хаотично. У результаті такої техніки людина не має чіткого уявлення про подію чи явище. Таке подання інформації певним чином спантеличує, ускладнює сприйняття й засвоєння реципієнтом матеріалу.

Фабрикування фактів є також одним із ключових способів маніпуляції. Його сенс полягає в тому, що людина, котра створює текст, надає неправдиву інформацію, фальсифіковані докази / історії, недостовірні джерела, неперевірені цифрові показники.

Основним завданням **замовчування інформації** є навмисне приховування правди від читачів, наприклад, коли власнику ЗМІ матеріал може зашкодити чи щось надважливе хочуть приховати від аудиторії.

Терміновість подання **інформації** полягає в тому, що журналісти тиснуть на людей за допомогою нагнітання. Особливо це грає на руку медійникам, коли аудиторія щогодини оновлює стрічку новин, а журналісти отримують новини швидше. У стані шоку чи стурбованості люди зазвичай не можуть мислити конструктивно, втрачаючи контроль над осмисленням всієї інформації, а також не маючи часу на це. Отже, невідкладність інформації дуже вдало маніпулює людьми.

Сенсаційність пов'язана із “дієвим способом фрагментування проблемних аспектів, членування інформаційного потоку з метою приховувати справжню проблему, відволікти увагу суспільства від нагальних проблем, зняти соціальну напругу” [50, с. 93].

Можна зробити висновок, що кожна з цих маніпуляцій використовується з чіткою метою й для конкретної аудиторії через Інтернет-ресурси (онлайн-газети, онлайн-журнали), телебачення, радіо та пресу.

Головні особливості медіатекстів полягають у тому, що вони регулярно відтворювані та характеризуються добором влучних мовних засобів. Водночас вони вирізняються відвертістю, стабільністю та темою. Саме ці риси медіатексту допомагають відрізнити його від інших типів текстів [53, с. 108].

З точки зору функціонального навантаження, науковці виокремлюють 5 типів текстів [53, с. 107].

1. Аналітичний текст. Зазвичай у текстах аналітичного характеру автор подає інформацію у формі оцінки чи критики. Це допомагає автору переконати реципієнта змінити точку зору, вплинути на його думку, використовуючи оцінні факти, докази, міркування.

2. Навчальний текст. Тексти навчального характеру також мають на меті вплинути на адресата за допомогою наказів, рекомендацій, настанов.

3. Біцентричний текст. Прикладом такого типу текстів є інтерв'ю, тобто питання-відповіді, журналіст-респондент.

4. Контактний текст / текст, що спрямований на окрему аудиторію. Основною метою таких текстів є змусити читача звернути увагу на матеріал, спонукати його зацікавитися ним.

5. Інформаційні тексти. Мета таких текстів – передати повідомлення, факти.

Висновки до розділу 1

У розділі «Медіадискурс: визначення, ознаки, типологія» було розглянуто поняття медіатексту й медіадискурсу в науковому висвітленні, основні функції медіадискурсу, лінгвопрагматичні засади й способи подання інформації в медіадискурсі.

Було здійснено порівняння термінів медіатекст і текст, медіадискурс і дискурс. Основна відмінність тексту і медіатексту полягає в тому, що текст може мати письмову та усну форми, містить початок, основний виклад інформації, кінцівку, зорієнтований на реципієнта. Медіатекст теж може бути представлений в усній чи письмовій формі, він використовується у засобах масової інформації. Дискурс є явищем поліфункціональним. Дискурс безпосередньо пов'язаний із мовленням та мисленням, аспектами соціального та культурного оточення, стосується різних сфер життя. Медіадискурс пов'язаний із засобами масової інформації, впливом ЗМІ на суспільство.

Було систематизовано основні функції медіадискурсу, серед яких виокремлено такі: функція впливу, інформаційна, регульовальна, просвітницька, розважальна, контактостановлювальна та рекламна. Найважливішими є функції впливу та інформаційна. Засоби масової комунікації відіграють важливу роль у нашому повсякденному житті, оскільки вони інформують людей про те, що стається в будь-якому куточку світу й, використовуючи різноманітні тактики маніпуляцій, впливають безпосередньо на свідомість, світогляд, інтелект, поведінку, емоції аудиторії / читачів, формують певну “картину світу”.

Проаналізовано засади й способи подання інформації в медіадискурсі, а також тактики маніпулювання, а саме: спотворення інформації, фабрикація фактів, замовчування, терміновість та сенсаційність. Це допомогло детальніше зрозуміти, як на людей приховано впливають засоби масової інформації. Розглянуті тактики досить часто трапляються в повсякденному житті, й читач має досить ретельно обирати матеріал для прочитання. Одним із таких явищ є поширена сьогодні “джинса”. Використовуючи тактики маніпулювання, “джинсу”, різні мовні засоби, медіа-працівники мають великий вплив на людей, тому під час вибору матеріалів для прочитання (газет, журналів, інтернет-ресурсів) потрібно бути дуже обережним, щоб не зазнати негативного впливу.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ЕВФЕМІЗМІВ

2. 1. Аспекти дослідження евфемізмів у сучасному мовознавстві

Кожна мова є джерелом досліджень для науковців. Вивчення одиниць різних рівнів мови було актуальним завжди.

У кожному соціумі є теми, для яких необхідно використовувати пом'якшувальні вислови, аби уникнути табу чи згрублості, тобто евфемізми. Евфемізми властиві багатьом мовам. Саме через це багато вітчизняних та іноземних учених активно досліджували й досліджують евфемізми. Одними з перших почали досліджувати явище евфемізації такі науковці: Г. Пауль, Ж. Вандрієс, Ш. Баллі, Н. Галі де Паратези, Л. Блумфілд, Е. Бенвеніст, В. Жельвіс, Ф. Беквітат, М. Бауман [18, с. 70-71]. Питання про переклад евфемізмів порушували Р. Хесс, Д. Мідлтон, Р. Сеймур та інші. Явищу евфемізації присвятили дослідження українські мовознавці. Наприклад, праці Є. Корнелаєвої [18], Т. Марченко [25], В. Великороди [8], М. Булах [7], О. Хомік [43], О. Януш [51], М. Постатнік [27] та інших учених.

Слово евфемізм походить із грецької мови. Демокрит тлумачив “евтімію” (евфемі) як щось приємне, спокійне, таке, що дає задоволення, хороший стан душі [33, с. 50].

Явище “евфемізації” було й буде актуальним завжди, адже мова вдосконалюється, набуває нових слів та значень. В українську мову безперервно проникає нова термінологія й торкається вона всіх сфер життя. До прикладу, евфемізми використовують в ЗМІ. Цій темі присвячена низка досліджень. А. Советна та О. Лісун провели ґрунтовний аналіз функціонування евфемізмів у сучасних ЗМІ й описали це у статті “Евфемізми в засобах масової інформації” [39]. Для аналізу вони використовували різні шоу на платформі YouTube й виявили основні способи творення евфемізмів, створили структурно-семантичну класифікацію.

Н. Багрійчук у статті “Евфемізми як вираження інтертекстуальності в художньому тексті” розглянула та описала особливості вживання евфемізмів сакрального характеру як частин інтертекстуальності художнього тексту [2]. У роботі авторка навела приклади евфемізмів релігійного характеру. Вона зробила висновок, що евфемізми формують систему образів, є засобом вираження емоційного та психологічного процесів, конструктивних та деструктивних дій, є важливим та необхідним словотвірним засобом [2, с. 85].

О. Хомік у праці “Евфемізми на позначення табуйованих тварин в українському лінгвокультурному просторі” виокремив 5 тематичних груп:

1) назви, які виникли внаслідок того, що давні мисливці хотіли уникнути небезпеки;

2) назви, що позначають тварин, яких пов’язували з нечистою силою;

3) табуйовані птахи;

4) табуйовані назви комах;

5) свійські тварини, яких хотіли вберегти від небезпеки [43, с. 118].

У дослідженні О. Хомік проаналізовано також механізми створення евфеміністичних назв, семантика яких указує на зовнішні ознаки табуйованих тварин [43]. Автор робить висновок, що “в евфемістичних назвах на позначення табуйованих тварин відбиваються екстралінгвальні конотації та пресупозиції, значення яких є необхідними для пояснення специфіки їх семантичної деривації” [43, с. 121]. Отже, у цій роботі проаналізовано походження, створення, семантику та функції евфемізмів на позначення табуйованих тварин в українській мові.

У праці “Евфемізми в сучасних українській та англійській мові” Т. Марченко порівнює евфемізми української та англійської мов. Авторка звернула більшу увагу на процес комунікації, тобто використання евфемізмів в усному спілкуванні та листуваннях (Телеграм) [25]. Оскільки евфемізми роблять грубий вислів більш увічливим та приємним, то мовці використовують кілька методик для їхнього створення. Ці методики розглянуто в статті. Авторка дійшла висновку, що евфемізми в соцмережах з’являються різними шляхами: як

акроніми (до прикладу: N/K (*no kids*) – бездітний, *D-divorced* – розлучений) (приклади взято зі статті. – Ю.Ш.); через залучення непрямого значення загальноновживаної лексики; унаслідок збільшення кількості вживання слова в негативному значенні [25, с. 81]. Т. Марченко вважає, що евфемізми частіше використовують у соціальних мережах, хоча значною мірою це спілкування є непрямим, прихованим і часто безвідповідальним, адже за віртуальним спілкуванням завжди стоїть людина та її мова.

У статті “Семантика та функціонування евфемізмів у німецькому політичному дискурсі” Ю. Макеєвець проаналізувала евфемізми в політичному німецькому дискурсі, визначила їхню функцію, окреслила ознаки евфемізмів [23]. Також для переконливої ілюстрації авторка наводить низку прикладів. Ю. Макеєвець дійшла висновку, що використання евфемізмів спричинене соціально-культурними та морально-етичними чинниками суспільства. Дослідження доводить, що будь-який вислів може бути евфемізмом у деяких прагматичних контекстах. Евфемізм – це комунікативна стратегія, котра приховує, маскує чи покращує певну політичну дійсність, допомагає висловити поважне ставлення до слухача та уникнути табу.

Евфемізми використовують і в галузі медицини. У статті “Синонімія як засіб непрямой номінації у медичній галузі”, автором якої є О. Лисенко, було проаналізовано евфемізми та перифрази, які створюють непрямі назви до медичних термінів [21]. У статті також описано причини їх створення та використання. Автор дійшов висновку, що поява непрямих назв у медичній галузі пов'язана з розвитком лексичного значення слів та змісту. Чинниками створення евфемізмів та перифразів у медичній сфері є етнічні особливості словотвору й слововживання, зміни в суспільно-політичному житті, суб'єктивні наміри номінаторів.

Отже, явище евфемізації застосовують у різних сферах життя та в різних стилях мови. Це відбувається унаслідок змін та вдосконалення технологій, через соціальний фактор, вплив зовнішнього світу на свідомість людини, ритм життя. Евфемізми характерні та важливі для багатьох мов, оскільки вони тісно пов'язані

з табу. Вони допомагають уникнути та пом'якшити певні неприємні речі, зробити спілкування / текст увічливим, проявити повагу до слухача або читача та уникнути табу.

2. 2. Евфемізм як об'єкт лінгвістичного аналізу

Естетичність – це один із важливих критеріїв мови. І для того, щоб мова була естетично наповнена, мовці використовують евфемізми. З естетикою ми асоціюємо також і поняття етикету та делікатності. Мовленнєвий етикет є важливим складником комунікації. Говорячи про делікатність, мають на увазі здатність людини поводитися з іншими обережно, чуйно, перейматися почуттями слухача та тим, як реципієнт сприйме той чи той вислів. Тому для цього потрібно використовувати пом'якшені слова чи вислови та уникати згрублості в будь-якій сфері життя. Саме через це “евфемізація” – досить поширений феномен у повсякденному мовленні, а також актуальна тема для дослідження.

Опрацювавши низку досліджень, словників можемо порівняти визначення поняття “евфемізм”.

У “Літературознавчому словнику-довіднику” подано таке визначення: “евфемізм (грец. *euphēmos*, від *eu* – добре і *phēmi* – кажу) – благозвучне слово або вираз, вжите для заміни непристойних, небажаних чи заборонених. Має давнє коріння, коли не дозволялося називати певний тотем; різновид табу, стилістичний прийом, близький до перифразу, витворений культурою народного світобачення” [62, с. 216].

А. Галайчук розглядає евфемізм як непряму назву об'єктів та явищ, на позначення яких існує певна пряма номінація, проте з якихось причин її використання є небажаним чи забороненим у суспільстві [12, с. 23].

«Словник сучасної лінгвістики», автором якого є А. Загнітко, подає таке визначення: “евфемізми у вузькому розумінні – лексичні одиниці, вживані замість грубих, некультурних слів. Евфемізми в широкому розумінні – одиниці,

орієнтовані на заміну некультурних слів, словосполучень, речень, фрагментів тексту культурнішими, грубих найменувань пом'якшеними, прямих найменувань завуальованими, описовими, відвертих, прямих назв менш скромними, стриманими, що не зачіпають честі та достоїнства людини, заміну прямих назв найменуваннями загальнішого різновиду, застосування натяків замість прямих номінацій з метою дипломатії, використання недомовленостей, словесного “камуфляжу”, виразів з неозначеним загальним смислом” [59, с. 240].

Е. Патридж вважає, що евфемізм – це осмислення мови, якою говорять, для того щоб зменшити неприємне враження на реципієнта чи погані наслідки для мовців, а не з метою приховування правди [56, с. 7].

А. Волков визначає “евфемізм (грец. *Euphemismos* – пом'якшення) як різновид метонімії, коли заборонені чи небажані вирази можуть бути замінені словом чи виразом, чи фразеологізмом, пом'якшуючи грубий або образливий зміст, емоційне забарвлення” [10, с. 166].

О. Тараненко визначив евфемізм як “слово або вислів, троп, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого, позначення певних предметів, явищ, дій зам. прямої їх назви” [41, с. 168].

У “Короткому тлумачному словнику” за ред. С. Єрмоленко, подано таку дефініцію: “евфемізми – слова і вирази, що вживаються з метою уникнення слів із грубим, непристойним змістом чи забарвленням” [58, с. 55].

Український лінгвіст Ф. Бацевич зазначає, що “евфемізми – це емоційно нейтральні слова або вирази, що вживаються замість синонімічних їм слів або виразів, які видаються мовцеві непристойними, грубими або нетактовними” [5, с. 324].

Є. Корнелаєва зауважує, що “евфемізмом позначається все те, що в соціумі вважається непристойним та не відповідає загальноприйнятим правилам етикету” [18, с. 74].

Отже, основною метою та функцією явища “евфемізації” є створення непрямої назви для чогось жахливого чи ганебного, маскування гіркої правди, прагнення завуальовати неприємну новину. Є. Корнелаєва у праці “Лінгвістична

природа евфемізмів” висловила таку думку: “Евфемізми відволікають увагу реципієнта від об’єкта, що може викликати антипатію” [18, с. 72]. Саме за допомогою евфемізмів людина може “прикрасити” правду чи пом’якшити вислів. При цьому зникає негативна пряма номінація явища / дії та слухач або читач навіть не встигає визначити, де саме використано пом’якшене слово чи вислів, уникаючи дискомфорту чи конфлікту.

Варто пригадати причини та мету створення евфемізмів. О. Януш у праці “Евфемізми і мовна естетика” зазначає, що наслідком лексичного табу та заборон є виникнення евфемізмів. У першу чергу варто звернутися до давніх часів, коли табуйовані слова були пов’язані з релігійними віруваннями, звичаями, обрядами, язичницькою міфологією. Це все відбувалося через підсвідомість та емоції, адже люди мали певні уявлення про міфічних істот, явища, через що вони мали страх уживати певні слова чи вирази. Також і зараз існують слова-табу, в основі яких лежать принципи моралі [51].

Метою творення евфемізмів є те, що евфемізм може замінити табуйований чи неприємний вираз, при цьому надаючи йому більш приємні, позитивні аспекти, приховуючи погані [7, с. 100]. Причиною утворення евфемізмів є також соціальний аспект. Евфемізм є частиною комунікації, який є важливим для ввічливості та поваги, при цьому варто не втрачати зміст речення чи тексту [7, с. 102].

Оскільки кожній мові притаманні евфемізми, котрі вказують на щось неприємне чи ганебне, вони можуть втрачати цю властивість і починають сприйматися як пряма номінація неприємної новини чи предмета. У таких випадках потрібно створювати нові евфеміністичні слова / вирази, які матимуть нове значення, поліпшуватимуть чи завуальовуватимуть вислів [12, с. 22].

Отже, основною метою використання евфемізмів є уникнення грубих висловів, уникнення табу, приховування неприємних новин, прагнення зашифрувати заборонені чи табуйовані слова. Також їх використовують для того, щоб уникнути дискомфорту в спілкуванні, уникнути конфліктів, зменшити негативне забарвлення висловлювання. Евфемізми також виникають через страх

образити реципієнта, з метою дотримуватися мовленнєвого етикету, прийнятих норм спілкування [21, с. 180]. Причиною створення евфемізмів є соціальні, релігійні, етичні, політичні та психологічні фактори.

Висновки до розділу 2

У розділі «Теоретичні основи вивчення евфемізмів» було розглянуто аспекти дослідження евфемізмів у сучасному мовознавстві, а також евфемізм як об'єкт лінгвістичного дослідження.

Було проведено аналітичний огляд праць науковців, що дало змогу порівняти те, як вивчають та досліджують евфемізми різних галузей. Учені досліджують основні функції евфемізмів, творення евфемізмів, виокремлюють тематичні групи евфемізмів, аналізують використання евфемізмів в інших мовах, порівнюючи їх з українською мовою. Також дослідники вивчають тему вживання евфемізмів у комунікації. Активне використання евфемізмів спричинене тим, що в кожній галузі є слова чи вислови, яких варто уникати, які необхідно замінювати на пом'якшувальні вислови, що допомагає уникнути згрублості.

Отже, евфемізми відіграють важливу роль у повсякденному житті. Їх використовують для того, щоб замаскувати, “прикрасити” правду, замінити грубі слова на більш нейтральні.

РОЗДІЛ 3

ЕВФЕМІЗМ ЯК ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ ЗАСІБ ВТОРИННОЇ ЕКСПРЕСИВНО МАРКОВАНОЇ НОМІНАЦІЇ

3.1. Структурно-семантична характеристика евфемізмів

Функція евфемізмів полягає в тому, щоб приховати чи завуалювати подію / явище / дії. Питання про структуру та функції евфемізмів неодноразово порушували зарубіжні й українські дослідники.

Український мовознавець О. Тараненко виокремив 6 способів творення евфемізмів [41, с. 169].

1. Перифрази.

Наприклад: *Луїджі Ріва відійшов у вічність у віці 79 років* [ТСН, спорт, 23.01.2024]. У реченні використано перефраз “відійти у вічність”, який має значення ‘померти’.

“Спілкуючись із жінкою, ми виявили явні ознаки алкогольного сп'яніння, однак пройти огляд у встановленому законом порядку вона категорично відмовилася. Ба більше, під час оформлення адміністративних матеріалів жінка агресивно поводитися та висловлювалася ненормативною лексикою до патрульних”, – йдеться у повідомленні. У цьому реченні використано два евфемізми-перефрази. Для того щоб уникнути грубої форми, було використано вислів “ознаки алкогольного сп'яніння”, який ужито на позначення “була п'яною”. Також вжито словосполучення “висловлювалася ненормативною лексикою” на позначення ‘лихословила’ / ‘лаялася’.

<...> Треба, щоб повітря свіжого було більше, звільняти простір для творчості <...> [ТСН, 03.04.2024, гламур]. У реченні використано вираз “звільняти простір для творчості”, що в цьому контексті має значення ‘переставати спілкуватися з поганими людьми’ / ‘розривати зв'язки’.

Згадуючи одну моторошну історію, вона розповіла, як відвідала старого чоловіка, у якого були ознаки наближення кінця – він дивився “смертельним поглядом” і мав “видіння кінця життя” [ТСН, цікавинки, 15.03.2024]. У цьому

реченні автор використав перефраз “наближення кінця” з метою уникнення повторів і прямої конотації, наприклад, замість “ось-ось помре.”

2. Слова, які мають іншу мету творення, іншу семантику слова, що залежить від уявлень, сприйняття та асоціацій.

2.1. Метонімія.

Фото цього букету облетіло всю країну, у Мережі користувачі до останнього сподівалися, що ця історія закінчиться щасливо [ТСН, 03.03.2024, ексклюзив]. У цьому прикладі “фото облетіло” вживається в тому значенні, що фото побачила кожна людина, або в значенні, що це фото зачепило кожного.

Пам'ятаю дні, коли Маріуполь стояв і хлопці своїми тілами закривали нам усе [Суспільне новини, 07.04.2024, війна]. У цьому реченні вжито вислів “Маріуполь стояв” у значенні ‘оборонявся’, ‘намагався дати відсіч Росії’, ‘відбивався’.

2.2. Метафора.

Чутки про можливість "заміни військового керівництва" України на чолі з Валерієм Залужним ходять вже кілька місяців - особливо вони загострилися минуло літа - тоді стало зрозуміло, що контрнаступ на півдні пішов не так, як планувалося [ТСН, 30.01.2024, політика]. У цьому реченні авторка використала пом'якшений вираз “контрнаступ пішов не так, як планувалося”, наприклад, замість “справи пішли кепсько” чи “ситуація погіршилася”.

Він підкреслив, що агресивний сусід ніколи не залишить Україну у спокої, поки не завоює країну [УНІАН, 31.01.2024, Україна]. Із початком повномасштабного вторгнення в українській мові з'явилося багато висловів, які пов'язані з війною. Серед них є вислів “агресивний сусід”. У фрагменті вислів “агресивного сусіда” вжито на позначення Росії з метою уникнення прямої назви країни.

2.3. Антифразис.

Українські бійці відправили "на концерт до Кобзона" окупантів в районі Красногорівки [ТСН, 13.04.2024, тематика: Україна]. Тут використано вислів

“відправили на концерт до Кобзона” у значенні ‘знищили’, ‘вбили’. У реченні йдеться про те, що українські бійці винищили окупантів.

І що більше минає часу, то менша ймовірність, що колись суспільство отримає на них відповіді [Телеграф, 24.03.2025]. Подане речення має негативне значення, але автор уникає негативної конструкції. Аби пом’якшити сприйняття поганої новини, автор не вживає конструкції “Суспільство ніколи не дізнається відповідей на ці питання”.

3. Заміна слова іншими словами, які пов’язані між собою значенням: синонімом і словом, близьким за значенням, антонімом і словом із протилежним значенням.

Ворог, зокрема поширює фейки про ситуацію на фронті в Україні [ТСН, 20.02.2024, війна]. У прикладі автор використав синонім, що позначає Росію, для того щоб уникнути використання прямої назви.

Віталій Андронов залишив посаду головного тренера жіночої збірної України з гандболу [Суспільне новини, 27.02.2024, спорт]. У реченні використано вираз “залишив посаду”, наприклад, замість “звільнився”.

Це не означає, що [Чижов] стає головним тренером, але ми маємо гідно вийти з цієї ситуації [Суспільне новини, 27.02.2024, спорт]. У прикладі використано вислів “маємо гідно вийти”, щоб уникнути згрубілої форми на зразок “знеславитися”, “зганьбити себе”.

Українські війська можуть позбавити Росію цих можливостей якщо вони матимуть достатньо засобів, щоб кинути виклик російській ініціативі і проводити власні наступальні операції у 2024 році, відзначили в ISW [Суспільне новини, 27.02.2024, війна]. У цьому фрагменті авторка використала вислів “матимуть достатньо засобів” замість “зараз є недостатня кількість засобів”, використавши вислів з протилежним значенням, аби пом’якшити сприйняття читачем цієї новини.

4. Заміна назви предмета чи події за допомогою використання займенникових слів.

За його словами, ЗСУ будуть "відносно добре підготовлені до цього, а потім побачимо, що буде далі [УНІАН, 15.04.2024, війна]. У цьому реченні йдеться про наступ з боку окупантів, проте автор уникає уточнювати чи називати прямо.

Пам'ятаю дні, коли Маріуполь стояв і хлопці своїми тілами закривали нам усе [Суспільне новини, 07.04.2024, війна]. У реченні використано вислів “закривали нам усе”. Словом “усе” позначено ‘горе’, ‘лихо’, ‘просування окупанта на більшу територію країни’. Авторка використала саме таку конструкцію для того, аби уникнути прямої назви, болючих спогадів.

І хлопці, які були за ним, просто попадали, цим він захистив їх [Суспільне новини, 02.04.2024, війна]. У цьому прикладі займенник “цим” позначає смерть: воїн прикрив собою інших воїнів й загинув. Автор уникає слів ‘смерть’, ‘загинув’ для того, аби читач не так різко сприйняв цю інформацію.

5. Еліпсис.

За його словами, ЗСУ будуть "відносно добре підготовлені до цього, а потім побачимо, що буде далі" [УНІАН, 15.04.2024, війна]. Еліпсис – стилістична фігура, яка означає пропуск слів чи словосполучень. У реченні йдеться про наступ з боку окупантів. Щоб не використовувати сполуки “цього наступу росіян” чи конструкції “цього наступу”, автор статті застосовує еліпсис.

"І те, що вчора відбувалося в Джанкої, – це прекрасна операція Збройних Сил України з дуже добрими результатами зі знищення ворожих сил і засобів. І далі, безумовно, буде", – зазначив Юсов [ТСН, 18.04.2024, війна]. У першому реченні також було використано еліпсис. Доповідач не називає чітко, що сталося в Джанкої, проте читачі розуміють, про що йдеться. Він використовує “і те, що”, наприклад, замість “обстріл”, “знищення”. У другому реченні також спостерігаємо використання цієї стилістичної фігури. Промовець не зазначає, що саме далі буде, він пропускає пряму номінацію, проте читачі можуть мати здогадки. рамість того, щоб указати, що далі буде, можливо оголосити певний план, пан Юсов використовує еліпсис.

6. Видозміна звукової форми слова, компонентного складу словосполучення [41, с. 169].

“Підготовка буде помітна: на болотах почнеться кипиш – там люди будуть невдоволені, тому що не захочуть йти воювати. Вони можуть радіти війні десь там, але коли вона стосуватиметься безпосередньо кожного з них, виникнуть певні проблеми”, – вважає експерт [ТСН, 15.04.2024, війна]. З початком повномасштабного вторгнення в повсякденному спілкуванні з’явилася незліченна кількість слів та словосполучень, котрі пов’язані з ситуацією в країні. У першому реченні використано “на болотах”, що вживається на позначення Росії. Автор використовує саме таке найменування для того, щоб не називати країни. Цей вислів замінює нейтральну назву, а тому має ознаки дисфемізму. У другому реченні промовець також уникає назви країни, замінюючи її словосполученням “десь там”.

Засоби семантичного характеру, що формують евфемізми, в українській та англійській мовах є дещо схожими. Це питання досліджував дослідник Б. Уоренн. У праці “What euphemisms tell us about the interpretation of words” він виокремлює 7 семантичних засобів формування евфемізмів.

1. Конкретизація. Тут використовується загальне слово, але для того, щоб зрозуміти зміст цього слова, потрібна конкретизація в тексті. Наприклад: *There’s so much pain that I have in regards to the loss of my baby, Jailyn,” she said* [Independent, 19.03.2024, world/US crime news]. Кожна людина сприймає тему смерті по-різному, залежно від вірувань, досвіду, культури. У фрагменті речення, доповідач використовує словосполучення “the loss of my baby”. Вживання слова “loss” має не пряме значення ‘втрата’, а пов’язане зі смертю. Тому тут використано “the loss of my baby” з метою уникнення грубої форми, наприклад, замість “child’s death”.

They said: “She’s come to the rescue, provided reassurance, and has been a rock to Catherine and William as they come to terms with the news” [Independent, 28.03.2024, UK / home news]. У цьому реченні йдеться про жахливу хворобу. Читачеві потрібна більша конкретизація для того, аби він зрозумів, про яку саме хворобу йдеться в реченні. Промовець не називає хвороби, використовуючи

конструкцію “with the news”, оскільки кожен реагує на такі новини по-різному. Це допомагає пом’якшити сприйняття інформації читачем.

The King, meanwhile, is said to be “proud” of his “beloved” daughter-in-law for her “courage” in speaking about her treatment, only a month after he revealed that he had been diagnosed with the disease [Independent, 28.03.2024, UK/home news]. У прикладі автор знову уникає прямої назви хвороби, замінюючи її на “with the disease”. Тому читачеві потрібна більша конкретизація для розуміння того, про яку хворобу йшлося в тексті.

“Although it is understood Carole was among the first to learn of Kate’s diagnosis, the princess released a heartfelt video message on Friday disclosing to the public that she has been undergoing preventative chemotherapy – sparking an outpouring of sympathy from around the world [Independent, 28.03.2024, UK / home news]. Тут також автор не називає хвороби, використовуючи сполуку “Kate’s diagnosis”.

2. Імплікація. Читачеві потрібно відстежити логічний зв’язок від вихідного слова, яке може бути також табуйованим, до евфемізму. Наприклад: *Another quipped: “I like to keep one in case I ever want to do a Tracey Emin-style tent”, referencing the artist’s infamous installation with the appliquéd names of everyone she had ever slept with.*[Independent, 23.03.2024, lifestyle]. У цьому фрагменті використано вислів “sleep with”, що позначає ‘вступати в інтимні стосунки з кимось’. Автор використовує саме цей вираз, щоб уникнути грубої форми й не образити читача.

Buying coffee out will be a special treat in the future,” she says [The Guardian, 30.04.2024, lifestyle]. У цьому фрагменті промовець використовує евфемістичне словосполучення “a special treat”, що означає ‘особливо приємно’. Тобто, у майбутньому купити каву на виніс буде ніби святом або людина повинна буде мати багато грошей. Цей вислів завуальовує всю правду про те, що кава досить дорога. Читаючи це речення, реципієнт може отримати спотворену інформацію, оскільки вислів “a special treat” можна вживати і в

хорошому значенні, і в поганому. Тому для відстеження логічного зв'язку потрібно більше інформації.

The coffees were delicious, but in future she'll make them at home, using her moka pot [The Guardian, 30.04.2024, lifestyle]. Друга половина речення є евфемізмом, оскільки доповідач уникає прикметників та висловів на кшталт “very expensive”, “cost like a fortune”. Для того щоб читач зрозумів, що саме має на увазі доповідач, потрібно відстежити логічний зв'язок та заглибитися в деталі тексту.

3. Метафора – перенесення ознак одного предмета на інший на основі певної схожості.

Russia is ready to “swallow” Europe whole, a top Ukrainian commander has warned - less than two months after he led a costly evacuation from a key city on the eastern frontline [Independent, 06.04.2024, world / Europe]. Тут використано евфемізм “swallow”, що має негативне значення. У реченні слово вжито на позначення захоплення Європи, тобто того, що Росія може не зупинитися й піти далі, розпочати війну і заволодіти всіма містами Європи. І для того, аби уникнути прямої назви, наприклад, “take over” або “occupy”, автор використав метафору.

Create serious defence systems that could counteract Russia because it will undoubtedly open its mouth and try to swallow the rest of Europe,” he warned [Independent, 06.04.2024, world / Europe]. У прикладі використано два евфемізми, що також мають негативні значення. Першим евфемізмом є вираз “open its mouth”, який ужито на позначення того, що Росія може ввести війська, розпочати повномасштабне вторгнення. Його використано для того, аби пом'якшити подання цієї інформації, замість “begin a full-scale invasion”. Другим евфемізмом є “try to swallow”, який ужито в значенні ‘захопити’, наприклад, замість “occupy”, “invade”.

I don't want to sound like I'm on a high horse, because I might be on a tiny little Shetland pony in a month [Independent, 26.03.2024, culture]. У цьому фрагменті вжито вислів “be on a high horse” для того, аби уникнути грубої форми. Згідно з Oxford Learner's Dictionaries цей вислів вживається на позначення поведінки,

коли людина думає, що вона є кращою за інших. Тому, замість “arrogant”, “selfish”, “full of yourself”, доповідач використав ідіому “be on a high horse”.

4. Метонімія.

Another quipped: “I like to keep one in case I ever want to do a Tracey Emin-style tent”, referencing the artist’s infamous installation with the appliquéd names of everyone she had ever slept with [Independent, 23.03.2024, lifestyle]. У наведеному прикладі вжито евфемізм “sleep with”, який використано не в прямому значенні, тобто на позначення процесу сну. У ньому завуальований дещо інший сенс, а саме ‘вступати в інтимний зв’язок’.

Israel has warned that the conflict with Iran is “not over yet” as it considers its response to the 330 drones and missiles launched fired overnight by Tehran [Independent, 12.04.2024, Middle East]. У реченні автор використав евфемізм “the conflict” для того, аби уникнути прямої назви “war”. Тема війни для кожного має свої негативні наслідки, люди реагують на такі новини по-різному, тому автор використовує саме цей евфемізм.

Viewers of Ant and Dec’s Saturday Night Takeaway were left in tears last night when the presenting duo waved goodbye to the show as it goes on an indefinite hiatus [Independent, 14.04.2024, culture]. У цьому реченні автор використав евфеміністичну конструкцію “waved goodbye to the show”. Дослівний переклад: “помахали рукою на прощання шоу”. Цю конструкцію вжито для пом’якшення новини про закриття шоу, ймовірно, через те, що багато глядачів його обожнювали. Тому для того, аби читач не так різко сприйняв цю новину, автор використав саме таку евфеміністичну конструкцію, наприклад, замість “this show will be closed”.

5. Антифраз – найменування чогось у протилежному значенні, інколи іронічно [62, с. 49].

The idea of a better remunerated “Oliver Colman” has understandably earned the most attention when it comes to Colman’s comments, and may very well be accurate – but it’s also the least interesting of her thoughts on pay equality in Hollywood [Independent, 26.03.2024, culture]. Тут використано евфемізми “accurate”, аби

уникнути негативної конструкції. Наприклад, замість “she isn’t lying”, “she doesn’t tell a falsehood”.

A large takeaway flat white will already set you back £5.19 in London and other cities aren’t far behind [The Guardian, 30.04.2024, lifestyle]. У реченні використано евфеміністичну конструкцію “aren’t far behind”, що має значення ‘інші міста не відстають’.

6. Літота – применшення ознаки, що позначає дії чи предмет [62, с. 422].

He said: ‘Look at that. That is a torrent. You will not survive that.’ [The Guardian, 17.04.2024, the floods]. Тут доповідач використовує евфеміністичну конструкцію задля уникнення прямого називання того, що може статися. У цьому випадку йдеться про смерть. Замість того, щоб сказати “You will die”, промовець використав евфемізм.

“Looking at other people and focusing your time on comparing your life to theirs, wondering why you aren’t further ahead, drains energy and makes you feel less worthy,” says May [Independent, 08.04.2024, lifestyle]. У реченні використано евфемізм, щоб пом’якшити сприйняття читачем інформації та з метою уникнення образи з боку читача, що виражена через літоту. Промовець використовує конструкцію “you aren’t further ahead” замість “degrade”, “not get anywhere” чи “stay behind”.

Maureen was not the first person to die in flooding near Chesterfield in recent years [The Guardian, 17.04.2024, the floods]. У цьому фрагменті використано також евфеміністичну конструкцію “was not the first person to die”, щоб не називати кількість людей, які загинули від повені. Ця конструкція також пов’язана зі смертю, тому, аби реципієнт менш болісно сприйняв такі трагічні новини, автор не називає кількості, використовуючи літоту.

Even if your relationship with your colleague “wasn’t particularly close or positive”, Neumann says, it’s “entirely normal to experience a range of emotions” – shock, confusion and even guilt are all to be expected [Independent, 07.04.2024, lifestyle]. У реченні використано конструкцію з часткою “not” для того, аби

уникнути використання вислову з негативним значенням. Наприклад, замість “hostile”, “cold friendship” чи “unfriendly atmosphere”.

7. Гіпербола – перебільшення властивостей дій, явищ чи предметів для надання виразності [62, с. 158].

I drank every sip of the coffee, waited for the ice to melt, and drank that, too [The Guardian, 30.04.2024, lifestyle]. У реченні використано перебільшення, які показують, що кава досить дорога. Промовець говорить, що випив усю каву і почекав, доки розтане лід, щоб випити його теж. Обидві конструкції указують на ціну кави, уникаючи негативного забарвлення.

Those on a tight budget, fitness enthusiasts, those who want to save time otherwise spent cooking during the week, or anyone who wants to avoid calling for a last-minute takeaway, have helped the trend grow [The Guardian, 29.04.2024, lifestyle]. У реченні використано перебільшення “for a last-minute”, що має значення ‘ті, хто дотягнуть до останнього’. Його вжито з метою уникнення образливої форми.

Якщо порівняти вище перераховані способи творення евфемізмів в англійській та українській мовах, то деякі з них є схожими. Наприклад, в обох мовах способами творення евфемізмів є метафора, метонімія, антифразис.

Окрім способів творення евфемізмів, науковці досліджували й тематичну сферу використання евфемізмів. Українська дослідниця О. Саприкіна у праці “Роль та місце евфемізмів у системі номінативних засобів англійської мови” запропонувала розподілити евфемізми на тематичні групи, які буде розглянуто далі [33, с. 50].

1. Евфемізми, що пов’язані з рівноправністю і питаннями дискримінації. Як расової, так і культурної.

Молодий афроамериканець приїжджає на вихідні до батьків своєї білої подруги, де його занепокоєння щодо того, як вони його приймуть, врешті-решт досягає точки кипіння [Телеграф, 20.02.2024, lifestyle] Це приклад евфемізму, котрий пов’язаний із вказівкою на расу. Замість того, щоб вжити слово “негр”, авторка статті використала слово “афроамериканець”. Евфемізм ужито замість грубої форми, щоб уникнути дискомфорту та конфліктів.

Merritt wrote about a summer camp where he started to feel more comfortable in his own skin [Independent, 27.03.2024, news]. У цьому реченні автор використовує вислів “in his own skin” для того, аби уникнути непорозумінь з реципієнтами. Замість того, аби сказати “black man”, автор використовує саме таку конструкцію, цілком уникаючи конкретної назви кольору.

2. Евфемізми, що вживаються на позначення жахливих, болісних та не дуже приємних речей та явищ. Це може бути смерть, хвороби, фізичні дефекти, психологічні розлади. Варто зазначити, що на позначення смерті існує багато евфемізмів в українській та англійській мовах. Метафори, синоніми, перифрази допомагають завуалювати неприємну тяжку звістку. Нижче подано приклади евфемізмів на позначення смерті.

Від ночі 25 березня 1999 року і до сьогодні навколо трагічної ДТП, що обірвала життя Чорновола напередодні чергових президентських виборів, залишається багато запитань [Телеграф, 24.03.2024, ексклюзив]. У реченні автор використовує евфемізм “обірвала життя” замість “через яку помер”. Ця конструкція використана в реченні, щоб уникнути неприємної номінації.

Прощались із В'ячеславом Чорноволом 29 березня 1999-го у Києві [Телеграф, 24.03.2024, ексклюзив]. У фрагменті вжито слово “попрощалися” у значенні ‘похоронити’. Ця звістка є поганою, дуже трагічною, тому, для того щоб не використовувати прямої неприємної номінації, використано це дієслово.

Відсутність ресурсів та необхідної кількості боєприпасів дозволила росіянам глибоко закопатися в землю на Півдні України, у Запорізькій області, і штурм цих позицій, без ефективної підтримки з повітря, вартував нам людських втрат та втрат техніки [ТСН, 29.03.2024, Україна]. У реченні доповідач використав евфеміністичну конструкцію “вартував нам людських втрат” замість “військові загинули”, щоб пом’якшити повідомлення.

The TV channel Gold also paid tribute, with a statement saying: “We at Gold are saddened to hear that Ewen MacIntosh has passed away at the age of 50 [The Guardian, 21.02.2024, TV and radio]. У реченні використано евфемізм “pass away”.

Цей евфемізм-фразеологізм вживається на позначення смерті, щоб читач не так болісно відреагував на цю новину.

When she returned 10 days later, she found the girl was not breathing in the playpen and called 911 [Independent, 19.03.2024, US crime news]. Автор використав у цьому реченні конструкцію “was not breathing”, що означає ‘мертва’. Оскільки новина про смерть дитини є трагічною та болісною, у реченні не вживається, наприклад, конструкція “she was died” чи “she was found dead”.

3. Евфемізми, які пов’язані з державою, а саме із впливом держави на життя людини.

3.1. Воєнні дії.

Наприклад: *Це село на околицях Курахового давно вже гаряча точка* [ТСН, 06.03.2024, ексклюзив]. Загалом “гаряча точка” має значення ‘місце, де відбувається збройний конфлікт із застосуванням вогнепальної зброї’. Тут використано евфемізм з метою пом’якшення. Замість конструкцій “місце, де активно йдуть бойові дії”, “небезпечні місця”, “місце, де йдуть найзапекліші бої”, використано сполуку “гаряча точка”.

Israel has warned that the conflict with Iran is “not over yet” as it considers its response to the 330 drones and missiles launched fired overnight by Tehran [Independent, 12.04.2024, Middle East]. У реченні автор використав евфемізм “the conflict” для того, аби уникнути прямої назви ‘war’. Цей евфемізм влучно використаний у реченні, оскільки тема війни для кожного має свої негативні наслідки, кожен реагує на такі новини по-різному.

At least 1,300 child refugees who arrived in the UK alone have been wrongly identified as adults, with nearly 500 placed in detention centers or in unsupervised adult accommodation, according to a report published on Monday [Independent, 23.01.2024, UK]. У поданому фрагменті автор використав евфемізм “detention centers”. Його використано з метою пом’якшення висловлювання, щоб уникнути грубої форми, замість “jail” чи “prison”.

3.2. Соціальні вади.

Наприклад: *Також глядачі зможуть простежити, як в Емі розвинулася спочатку алкогольна залежність, а згодом і наркотична, а також її боротьбу з цим* [ТСН, 11.04.2024, гламур]. У цьому реченні використано два евфемізми. Першим евфемізмом є “алкогольна залежність”, що вживається для того, аби уникнути конструкції “стала алкоголічкою”. Другим є евфемізм “наркотична залежність”, який також вживається для того, аби уникнути називання негативних понять. Його вжито, наприклад, замість “наркоманка”.

Спілкуючись із жінкою, ми виявили явні ознаки алкогольного сп'яніння, однак пройти огляд у встановленому законом порядку вона категорично відмовилася [ТСН, 30.03.2024, Київ]. У реченні доповідач використав конструкцію “ознаки алкогольного сп'яніння”, показуючи толерантність до читачів. Така конструкція використана дуже вдало, адже вислів “була п'яною” звучить некоректно.

She was alcohol dependent – it made her function [Independent, 14.01.2024, UK]. У реченні використано евфемізм “alcohol dependent” замість “alcoholic”, щоб пом'якшити сприйняття читачем цієї новини чи зменшити конотацію образи.

The latest data reveals that the number of women who lost their lives in this way in the UK increased by 37 per cent in five years – surging from 2,399 to 3,293 between 2016 and 2021 and marking the highest level since records began [Independent, 14.01.2024, UK]. У фрагменті автор використовує евфемістичну конструкцію “lost their lives in this way”. Він уникає прямого називання того, через що жінки втратили життя / загинули. У цьому випадку йдеться про алкогольну залежність. Для побудови менш образливого речення автор використовує цю конструкцію, наприклад, замість “became alcoholics”.

3.3. Бідність.

Наприклад: *Малозабезпечені верстви населення ж мають можливість оформити субсидію* [ТСН, 09.02.2024, гроші]. Для того, аби не зачепити почуття читачів та не спричинити конфлікт, автор використав у реченні евфемізм “малозабезпечені”. Його вжито, наприклад, замість “бідні”, “незаможні”.

Her comments come as new figures show that an estimated 4.33 million children are living in “relative low income” households in the year to March 2023 – the highest since comparable records for the UK began in 2002-03 [Independent, 31.03.2024, health]. Тема бідності є досить чутливою для багатьох, тому щоб уникнути образ, автор використовує евфемізм “low income”. Цей евфемізм використано для того, щоб пом’якшити сприйняття інформації, наприклад, замість “bad condition” або “poor condition”.

3.4. Звільнення.

Наприклад: *Віталій Андронов залишив посаду головного тренера жіночої збірної України з гандболу [Суспільне новини, 27.02.2024, спорт].* Новина про звільнення зазвичай є неприємною, тому автор у реченні використовує евфемізм “залишив посаду”, щоб додати більш нейтрального значення повідомленню.

In damning testimony to an official inquiry, Mr Bates also said the Post Office had spent more than two decades trying to silence him and terminated his contract because he stood up to it [Independent, 09.04.2024, UK]. У реченні використано евфеміністичну конструкцію “terminated his contract” для м’якшого опису ситуації. Таку конструкцію використано замість сполуки “was fired”.

4. Евфемізми, що вживаються на позначення віку та зовнішнього вигляду (ваги, зросту).

Наприклад: *Модель plus-size з Панами і власниця найширих стегон – Грейсі Бон – опублікувала в Instagram цікаве відео з вечірки у нічному клубі [ТСН, 15.04.2024, шоу-бізнес].* У реченні автор використав слово “plus-size”, що позначає розміри одягу, які більші за стандартні. Для того, аби уникнути некоректного висловлювання, конфлікту, а також виявити повагу, автор замінив “з пишними формами”, “дебела”, “жирна” на “plus-size”.

Такий одяг маскуватиме недоліки фігури, підкреслюючи красу, освіжатиме й омолоджуватиме образ [ТСН, 10.04.2024, різне]. У цьому реченні автор використав вислів “недоліки фігури”, аби уникнути некультурного висловлення й більш завуальовано сказати про певні недоліки фігури, наприклад, як “допомогти замаскувати зайву вагу”.

She often bosses George around, and berates her father for his weight – telling him his tummy is “too big”, and even using “Daddy’s big tummy” as the password to enter her treehouse [Independent, 19.03.2024, lifestyle]. У реченні використано евфемістичний вислів “for his weight” на позначення ‘fat’, проте автор вдало уникає прямої номінації. Тут використано саме цей вислів для того, аби уникнути грубої форми, зменшити негативне уявлення про одного з головних персонажів.

5. Дипломатичні евфемізми.

Наприклад: *Для прихованого збору розвідданих один з агентів РФ влаштувався експедитором до одеської компанії, яка постачає продукти харчування підрозділам Сил оборони* [ТСН, 27.03.2024, війна]. У реченні автор використовує словосполучення “для прихованого збору”, наприклад, замість “для злиття інформації”, аби не вдатися до прямої номінації.

Своєю чергою Тарас Чорновіл у різних інтерв'ю зазначав: Кучма прямих наказів не давав, але озвучив "своїм архарівцям" прохання зробити так, щоб його основний опонент не заважав [Телеграф, 24.03.2024, ексклюзив]. У реченні вжито перифраз “зробити так, щоб не заважав”, що має значення ‘знищити’, ‘вбити’. Цей евфемізм використано з метою зменшення поганого впливу.

This Eurovision will be the most politically charged ever due to the Israeli war in Gaza and the humanitarian situation there,” says Magnus Ranstorp, a terror expert at the Swedish Defence University in Stockholm [The Guardian, 07.04.2024, eurovision]. У реченні використано словосполучення “humanitarian situation”. Його вжито для того, аби завуалювати й пом'якшити сприйняття читачем тієї ситуації, яка склалася, оскільки цей вираз позначає кризу та страждання населення.

Не менш важливо вдало підібрати евфемізм до речення, адже евфемізм може бути компонентом синонімічного ряду. Кожна людина по-своєму сприймає навколишній світ, тому потрібно докласти зусиль, аби слухач правильно сприйняв евфемізм. Явище евфемізації пов'язане із заміною прямої назви, що може спричинити негативне сприйняття, конфлікт, образи і в українській, і в англійській мовах. Важливо, щоб, читаючи статті, реципієнт зрозумів ідею використаного евфемізму й щоб це не спотворило подання інформації.

3.2. Прагмалінгвістичні та стилістичні функції евфемізмів

Евфемізм – це слово чи вислів, який вживають для уникнення непристойних, грубих та небажаних номінацій, тому евфемізми виконують різні функції. В. Великорода у праці «Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові» виокремила такі функції евфемізмів: вуалітивна, кооперуюча, превентивна, риторична, елевативна, конспіративна та дистортивна [8].

Вуалітивна – функція, котра має на меті замаскувати / приховати дійсність і те, про що реципієнт не хоче говорити відкрито. Вуалітивна функція властива для всіх евфемізмів. Евфемізми, що виконують вуалітивну функцію, активно використовують представники засобів масової інформації.

Це твердження є маніпулятивним, оскільки відповідно до законодавства країни-агресорки ані шоколад, ані какаоїстітки продукти харчування не належать до продовольчих товарів першої необхідності [ТСН, 21.02.2024, гроші]. Як було зазначено вище, із початку повномасштабного вторгнення у повсякденному житті українців з'явилося багато слів, котрі пов'язані з війною. У реченні вжито прикладкову сполуку “країна-агресорка” замість “Російська Федерація” чи “Росія”. Прикладку використано задля того, аби не вживати повної назви цієї країни. Водночас прикладка *агресорка* увиразнює негативну характеристику країни.

Своєю чергою Тарас Чорновіл у різних інтерв'ю зазначав: Кучма прямих наказів не давав, але озвучив "своїм архарівцям" прохання зробити так, щоб його основний опонент не заважав [Телеграф, 24.03.2024, ексклюзив]. У фрагменті вжито евфемізм “зробити так, щоб не заважав”, що має значення ‘знищити’, ‘вбити’. Цей евфемізм ніби маскує прохання, уникаючи прямої номінації “вбити”.

Такий одяг маскуватиме недоліки фігури, підкреслюючи красу, освіжатиме й омолоджуватиме образ [ТСН, 10.04.2024, різне]. У реченні автор

використовує вислів “недоліки фігури”, щоб не підкреслювати певні недоліки фігури, оскільки люди можуть брати близько до серця некоректні висловлення. Евфемізм допомагає сказати більш завуальовано про певні недоліки фігури й не образити реципієнта.

За його словами, ЗСУ будуть "відносно добре підготовлені до цього, а потім побачимо, що буде далі" [УНІАН, 15.04.2024, війна]. У цьому реченні йдеться про наступ окупантів, проте автор уникає прямої номінації. Також у реченні є словосполучення “відносно добре”, що виконує вуалітивну функцію. Доповідач ніби приховує те, наскільки добре підготовлені військові до контрнаступу. Він не говорить чітко, чи добре вони підготовлені, чи погано.

Під час перевірки діяльності державних операторів систем розподілу (так званих обленерго), було виявлено що група осіб, будучи членами наглядових рад цих компаній, впливали на рішення менеджменту, внаслідок чого в цих компаніях закуповувалися за завищеними цінами товари, проводилися безпідставні списання обладнання та інші порушення [УНІАН, 15.04.2024, економіка]. У цьому реченні автор використав евфеміністичну конструкцію “впливали на рішення менеджменту”, яка вжита на позначення того, що певні особи “зловживали своєю посадою й робили, що хотіли”. Автор приховує те, як саме вони впливали на рішення менеджменту й що саме вони для цього робили, застосовуючи евфемізм.

They said: “She’s come to the rescue, provided reassurance, and has been a rock to Catherine and William as they come to terms with the news [Independent, 28.03/2024, UK / home news]. У цьому реченні йдеться про жахливу хворобу. Читачеві потрібно більше конкретизації для розуміння, про яку саме хворобу йде мова. Промовець уникає прямої назви хвороби, використовуючи конструкцію “with the news”, оскільки кожен реагує на такі новини по-різному. Це допомагає пом’якшити сприйняття інформації читачем.

The King, meanwhile, is said to be “proud” of his “beloved” daughter-in-law for her “courage” in speaking about her treatment, only a month after he revealed that he had been diagnosed with the disease [Independent, 28.03.2024, UK/home news].

У реченні автор знову уникає прямої назви хвороби, замінюючи її на “with the disease”. Промовець маскує назву хвороби, використовуючи вище згадану конструкцію, оскільки кожен реагує на такі новини по-різному. Вуалітивна функція допомагає пом’якшити сприйняття інформації читачем.

We recognize that there are differing views in the House of Representatives on how to proceed, but the key is to keep the issue of aid to Ukraine as a unifying factor [Independent, 28.03.2024, world]. У реченні використано евфемістичну конструкцію “there are differing views”, яка виконує вуалітивну функцію. Це словосполучення вказує на те, що існують різні погляди на подальші дії. Доповідач цим словосполученням маскує те, що працівники не можуть дійти згоди, й висвітлює цю інформацію у бажаному світлі. Цей евфемізм використано замість “can’t find a common solution”, “they have a lot of arguments”.

Israel has warned that the conflict with Iran is “not over yet” as it considers its response to the 330 drones and missiles launched fired overnight by Tehran [Independent, 12.04.2024, Middle East]. У реченні автор використав евфемізм “the conflict” для того, аби уникнути прямої назви “war”. Оскільки тема війни для кожного має свої негативні наслідки, кожен реагує на такі новини по-різному, автор використовує саме такий евфемізм.

Кооперувальна функція полягає в тому, щоб показати бажання мовців зберегти комунікацію з метою розв’язання завдань комунікації й уникнення конфлікту. Яскраво виражена ця функція, коли мовці хочуть уникнути дискримінації.

Молодий афроамериканець приїжджає на вихідні до батьків своєї білої подруги, де його занепокоєння щодо того, як вони його приймуть, врешті-решт досягає точки кипіння [Телеграф, 20.02.2024, lifestyle]. Це приклад евфемізму, котрий пов’язаний із расою. Замість того, щоб вжити слово “негр”, авторка статті використала слово “афроамериканець”.

Модель plus-size з Панами і власниця найширших стегон – Грейсі Бон – опублікувала в Instagram цікаве відео з вечірки у нічному клубі [ТСН, 15.04.2024, шоу-бізнес]. У фрагменті автор використав слово “plus-size”, що позначає

розміри одягу, більші за стандартні. Аби уникнути некоректного висловлювання, а також виявити повагу, автор замінив “з пишними формами”, “дебела”, “жирна” на “plus-size”.

У **превентивній** функції використовують слова-евфемізми та вислови як альтернативи давніх табу, які міцно закріплені у свідомості людини. Це можуть бути евфемізми, котрі пов’язані з прямою номінацією фізіології людини, смерті, релігійних переконань та інше.

Голлівудський актор Джон Траволта пригадав свого старшого сина Джетта, який пішов з життя у 16 років [ТСН, 15.04.2024, гламур]. У реченні вжито евфемізм “пішов з життя”, що позначає смерть. Кожен сприймає таку тему по-різному: когось такі новини підштовхнуть до роздумів про життя та цінності, а в когось, навпаки, викличуть депресію. Тому автор використовує словосполучення з превентивною функцією, аби реципієнт не прийняв занадто близько до серця новину.

У Тернополі попрощалися із загиблим в російсько-українській війні бійцем Анатолієм Поколодіним [Суспільне новини, 02.04.2024, війна]. Слово “попрощалися” вжито в значенні ‘похоронити’. Ця звістка є трагічною, тому, щоб не використовувати прямої неприємної номінації, використано це дієслово.

Була інформація, що стан пацієнта поліпшується, однак врятувати знаменитого футболіста не вдалося – серце Луїджі перестало битися [ТСН, 23.01.2024, про спорт]. У реченні автор використав дві евфемістичні конструкції. “Врятувати не вдалося” вжито для того, аби уникнути прямої номінації “помер”. “Серце перестало битися” використано для того, аби також не називати того, що сталося. Тобто, ці два евфемізми позначають смерть і допомагають замінити болісне пряме найменування на фразеологізм із тим самим значенням, проте більш нейтральною конотацією.

Відсутність ресурсів та необхідної кількості боєприпасів дозволила росіянам глибоко закопатися в землю на Півдні України, у Запорізькій області, і штурм цих позицій, без ефективної підтримки з повітря, вартував нам людських втрат та втрат техніки [ТСН, 29.03.2024, Україна]. У фрагменті доповідач

використовує конструкцію “вартував нам людських втрат”, що має значення ‘люди загинули’. Конструкція виконує превентивну функцію, і має на меті уникнути вживання лексичних табу теми смерті. Втрата військових – це боляче та жахливо. Кожен цю трагедію сприймає по-різному.

The TV channel Gold also paid tribute, with a statement saying: “We at Gold are saddened to hear that Ewen MacIntosh has passed away at the age of 50[The Guardian, 21.02.2024, TV and radio]. У реченні використано евфемізм “pass away”. Цей евфемізм вживається на позначення смерті, тому, щоб читач не так болісно відреагував на цю новину, автор використав більш нейтральний вислів.

And we’re treated with empathy, as others can clearly understand the magnitude of that loss [Independent, 19.03.2024, world/US crime news]. У реченні доповідач використовує слово “loss”. Уживання слова “loss” має не пряме значення “втрата”, а пов’язане зі смертю. Цей евфемізм ужито з метою заміни на більш нейтральний вислів, наприклад, замість “death of colleague”.

Not that he expected that day to come any time soon [The Guardian, 17.04.2024, the floods]. “That day” ужито в значенні ‘day when she will die’. Автор уникає прямої назви, що пов’язана зі смертю, аби уникнути грубої форми та пом’якшити сприйняття читачем цієї інформації.

The terrace was where she took her final breath [The Guardian, 17.04.2024, the floods]. У фрагменті автор не називає тієї події, що пов’язана зі смертю (‘death’). Щоб не вживати цього болісного слова, він використовує “took her final breath”.

Maureen was one of at least seven people to lose their lives to Storm Babet [The Guardian, 17.04.2024, the floods]. У фрагменті автор знову не називає ту подію, що пов’язана зі смертю (‘death’). Щоб не вживати прямої номінації, він використовує “to lose their lives”.

Риторична функція полягає в тому, щоб маніпулювати цінностями слухача, впливати та змінювати ставлення до інформації, що повідомляється, та спонукати його зробити певні дії. Це може бути: придбати певний товар, обрати конкретний магазин чи компанію, відвідати певний заклад тощо.

Мати дорогий вигляд з невеликим бюджетом цілком можливо [ТСН, 11.04.2024, різне]. Автор закликає читача створити дорогий вигляд, маючи невеликий бюджет. “Невеликий бюджет” є евфемізмом, який допомагає продемонструвати ввічливе ставлення до тих людей, які не мають багато грошей.

Коли справа доходить до того, щоб одягатися дорого, не виходячи за рамки бюджету, слід пам'ятати про декілька фундаментальних принципів [ТСН, 11.04.2024, різне]. Автор тексту використовує евфемістичну конструкцію “не виходячи за рамки бюджету” для того, аби уникнути грубого формулювання, наприклад, “всі гроші світу”. Конструкція пом'якшує сприйняття читача й спонукає його до певних дій.

Many budget brands use the same key ingredients as luxury lines [The Guardian, 30.04.2024, beauty]. Речення спонукає читача змінити думку про дорогу косметику, що допоможе заощадити кошти. Автор вказує на те, що більшість бюджетних брендів використовують ті самі інгредієнти, що й дорогі.

Евфемізм виконує **елевативну** функцію, коли мовець розповідає правду, показує всю реальність, але з більш позитивного боку, коли мовець перебільшує, тобто “прикрашує” або навіть завуальовує, приховує інформацію цілком. Це може бути інформація про непрестижну професію, компанію чи організацію, які в реальному житті не привернули б уваги слухача або читача.

І хлопці, які були за ним, просто попадали, цим він захистив їх [Суспільне новини, 02.04.2024, війна]. У фрагменті використано займенникове слово “цим”. Доповідач розповідає правду, проте уникає прямого називання і вживає “цим”, наприклад, замість “куля влучила в нього, і він загинув”.

Але такий зараз час [ТСН, 03.04.2024, гламур]. У фрагменті використано евфемізм “такий зараз час”. Авторка ніби завуальовує нашу реальність і ситуацію в країні, уникаючи слів “складний”, “поганий”.

Треба, щоб повітря свіжого було більше, звільняти простір для творчості [ТСН, 03.04.2024, гламур]. У реченні вжито евфемізм “звільняти простір для творчості”. Авторка говорить правду, проте з позитивного боку, завуальовуючи

те, що зі свого життя потрібно вилучати поганих людей і так звільняти простір для творчості.

As if you didn't already know, turning 30 is a Really Big Deal [Cosmopolitan, 25.04.2024, lifestyle]. У реченні використано словосполучення “big deal”, що позначає предмет чи дію, яку люди вважають важливими, тому що вони захоплені нею або стурбовані. У реченні цей вислів використано, оскільки людина говорить про ювілей 30 років, і кожен таку дату сприймає по-різному: хтось радіє і продовжує насолоджуватися життям, а хтось сумує через це. Тому тут було вжито саме таку евфеміністичну конструкцію, яка допомагає уникнути грубої форми й допомагає прикрасити реальність.

Buying coffee out will be a special treat in the future,” she says [The Guardian, 30.04.2024, lifestyle]. У цьому прикладі промовець використовує евфеміністичне словосполучення “a special treat”, що означає ‘особливо приємно’. Цей вислів завуальовує правду про те, що кава досить дорога.

Евфемізми з **конспіративною функцією** найчастіше використовують люди певного віку, професії чи соціальної групи. Тож ця функція пов’язана з аргю.

Там Кремль зомбує дітей з окупованих територій і робить із них майбутнє "гарматне м'ясо" [ТСН, 19.03.2024, Україна]. Вислів “гарматне м’ясо” вжито в негативному значенні на позначення солдатів, яких відправляють на першу лінію фронту, на очевидну загибель.

The pair of besties have been giggling in my AirPods every week since January, when two separate friends and one cousin all texted me within a few days of each other to say that I absolutely had to listen to the Giggly Squad podcast [Cosmopolitan, 24.04.2024, celebrities and entertainment]. У фрагменті використано слово “besties”. Його використовують переважно підлітки.

Дистортивна функція евфемізмів полягає в тому, щоб спотворено відобразити інформацію у свідомості слухача або читача. Ця функція схожа з вуалітивною, але дистортивна функція має більші масштаби завуальовування.

Українські війська можуть позбавити Росію цих можливостей якщо вони матимуть достатньо засобів, щоб кинути виклик російській ініціативі і

проводити власні наступальні операції у 2024 році, відзначили в ISW [Суспільне новини, 27.02.2024, тематика: війна]. У цьому фрагменті авторка використала вислів “матимуть достатньо засобів” замість “зараз недостатньо засобів”. Тобто, цим висловом вона натякає на те, що українські війська не мають достатньо зброї.

Такі результати проукраїнської політичної сили не всіх задовольняли в країні, тому Рух намагалися розколоти зовні [Телеграф, 24.03.2024, ексклюзив]. У прикладі автор уникає прямої конотації, що ніби спотворює інформацію. Можливо тут потрібно було не називати кількості людей, яким не сподобалася ідея. Наприклад, замість “більшість людей зненавиділи”, “не підтримали”, “запалені ненавистю”.

It is not always easy for consumers in any country to tell whether a product contains added sugar, and how much is present, based on nutritional information printed on packaging alone [The Guardian, 17.04.2024, world]. У цьому прикладі вжито евфемістичну конструкцію “it’s not always easy”, що демонструє ввічливість. Евфемізм вжито замість “it is difficult”, “problematic”.

Ураховуючи використання евфемізмів у кожній сфері життя людини, О. Саприкіна у праці “Роль та місце евфемізмів у системі номінативних засобів англійської мови” виокремлює 4 прагматичні причини, що пов’язані з уживанням евфемізмів:

- 1) демонстрація поваги (евфемізми, що пов’язані з фізичними та розумовими вадами);
- 2) табу (хвороби, а також назви, що пов’язані зі смертю);
- 3) вплив на широку аудиторію (особливо використовується в політичній галузі);
- 4) таємна робота (військова тематика, озброєння, а також нелегальні дії) [33, с. 50].

Висновки до розділу 3

У розділі “Евфемізм як лінгвопрагматичний засіб вторинної експресивно маркованої номінації” було досліджено структурно-семантичні ознаки евфемізмів, а також прагмалінгвістичні та стилістичні функції евфемізмів.

Евфемізми у медіа-текстах відіграють важливу роль. Евфемізми допомагають уникнути, приховати, завуалювати правду, прикрасити реальність, пом'якшити сприйняття інформації, продемонструвати повагу до реципієнтів. Вони ніби загачують мову естетично, будучи засобом заміни грубих, некоректних та непристойних слів більш нейтральними.

У розділі було досліджено способи творення евфемізмів в англійській та українській мовах. В українській мові існують такі способи творення евфемізмів: перифраз, метафора, метонімія, антифразис, синоніми, антоніми, еліпсис, займенникові слова та видозміна. В англійській мові евфемізми утворюють за допомогою конкретизації, імплікації, метафори, метонімії, антифразису, літоти, гіперболи.

Установлено, що евфемізми виконують такі стилістичні функції: вуалітивну, кооперуючу, превентивну, риторичну, елевативну, конспіративну та дистортивну.

Використання евфемізмів у засобах масової інформації є надважливим аспектом, адже вони допомагають уникнути або зменшити можливість конфлікту, замаскувати, приховати правду. Евфемізми можуть мати і позитивну ціль використання, і негативну, адже, використовуючи влучний евфемізм, автор повинен стежити за тим, щоб інформація не була спотворена.

ВИСНОВКИ

У мовознавстві поняття *медіатекст* і *медіадискурс* трактують по-різному, указуючи на основні функції медіатексту / медіадискурсу. Медіатекст – це текст масової комунікації, а медіадискурс пов’язаний також із зовнішніми психологічними, соціальними, культурними та іншими чинниками.

Основні функції медіатексту / медіадискурсу: 1) функція впливу; 2) інформаційна; 3) регулювальна; 4) просвітницька; 5) розважальна; 6) контактостановлювальна; 7) рекламна.

Однією з головних функцій медіатексту / медіадискурсу є функція впливу, адже завдяки текстам засобів масової інформації можна маніпулювати читачами, впливаючи на їхню точку зору, стиль життя, поведінку. Медіа мають великий вплив на реципієнтів, і часто буває так, що вони подають неправдиві факти, висвітлюють події під вигідним кутом, фабрикують і в такий спосіб спотворюють реальність.

На основі вивчення аспектів дослідження евфемізмів у сучасному мовознавстві можна зробити висновок, що евфемізми активно використовують у різних сферах життя: медицині, політиці, культурі та ін. Аналітичний огляд мовознавчих праць, лексикографічних та енциклопедичних джерел дозволяє констатувати, що евфемізм — це слово чи вираз, який використовують для того, щоб замаскувати, “прикрасити” правду, а також для заміни непристойних чи небажаних слів. Отже, основна мета евфемізації полягає в тому, щоб приховати явища чи події, котрі є неприйнятими або неприємними.

На підставі дослідження структурно-семантичних ознак евфемізмів можемо стверджувати, що в українській мові існує 6 способів творення евфемізмів (за О. Тараненком): 1) перифрази; 2) слова, які мають іншу мету творення, іншу семантику слова, що залежить від уявлень, сприйняття та асоціацій (метонімія, метафора, антифразис); 3) заміна слова іншими словами, які пов’язані між собою значенням: синонімом і словом, близьким за значенням, антонімом і словом з протилежним значенням; 4) заміна назви предмета чи події за допомогою використання займенникових слів; 5) еліipsis; 6) видозміна звукової форми слова, компонентного складу словосполучення.

Проаналізований матеріал показує, що в англійській мові евфемізми можуть бути утворені за допомогою 7 семантичних способів (за Б. Уорреном): 1) конкретизації; 2) імплікації; 3) метафори; 4) метонімії; 5) антифрази; 6) літоти; 7) гіперболи.

Під час дослідження було виокремлено тематичні групи евфемізмів в українській та англійській мовах:

- 1) евфемізми, що пов'язані з рівноправністю і питаннями дискримінації;
- 2) евфемізми, що вживаються на позначення жахливих, болісних та не дуже приємних речей та явищ;
- 3) евфемізми, які пов'язані з державою, а саме із впливом держави на життя людини;
- 4) евфемізми, що вживаються на позначення віку та зовнішнього вигляду;
- 5) дипломатичні евфемізми.

В обох мовах часто трапляються евфемістичні конструкції, що пов'язані з жахливими, болісними та не дуже приємними речами (як, наприклад, смерть і хвороби). Це спричинено тим, що тема смерті з давніх-давен негативно впливала на людей, бентежила їхню свідомість. Усі засвідчені евфемізми, що пов'язані зі смертю, в обох мовах не завдають такого великого болю й страждання, як прямі номінації. Вони є більш нейтральними для сприйняття читача.

В українській та англійських мовах евфемізмам притаманні такі функції (за В. Великородою): 1) вуалітивна функція; 2) кооперувальна функція; 3) превентивна функція; 4) риторична функція; 5) елевативна функція; 6) конспіративна функція; 7) дистортивна функція.

Важливо так добирати евфемізм, щоб реципієнт безболісно сприйняв інформацію, а також щоб повідомлення не було надто спотвореним.

Отже, використання евфемізмів у медіатексті/медіадискурсі є поширеним явищем. Причини вживання евфемізмів можуть бути різними, але ціль однакова: замаскувати чи приховати пряму номінацію, котра є непринятною для реципієнта. Евфемізми не лише маскують негативну інформацію, але й увиразнюють її актуальність, привертають увагу читачів, збуджують їхні емоції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анісімова Д. М. Медіатекст. особливості його функціонування. *Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті* : матеріали 25-го Міжнар. молодіжн. форуму, 20–22 квітня 2021 р. Харків : ХНУРЕ, 2021. Т. 11. С. 11–12.
2. Багрійчук Н. Евфемізми як засіб вираження інтертекстуальності у художньому тексті. *Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс*. 2013. Вип. 659. С. 82-86.
3. Балабан О. О. Дискурс-теорії і дискурс-аналіз : історія та перспективи. *Актуальні проблеми іноземної філології*. 2010. Вип. 5. С. 13-21.
4. Баранник Д. Х. Текст. *Українська мова : енциклопедія* / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 679-680.
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
6. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці. *Вісник КНУ. Іноземна філологія*. Київ, 2002. С. 11–14.
7. Булах М. Б. Евфемізми в медіатексті: функціональний аспект. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2016. Вип. 33. С. 97-110.
8. Великорода В. Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2008. 19 с.
9. Висоцька О. Л. Науковий дискурс у сучасних лінгвістичних дослідженнях. *Молодий вчений*. 2008. № 8 (60). С. 65–70.
10. Волков А. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 634 с.

11. Гаврилова Я. Текст і дискурс: спільне і відмінне. *Інформаційне суспільство: зб. наук. праць*. Київ: Інститут журналістики, 2005/2006. Вип. 2–3. С. 49-52.
12. Галайчук А. Ю. Соціальні та побутові евфемізми в оригіналі та у перекладі (на матеріалі сучасної іспаномовної прози та її перекладів українською мовою). *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 22–24.
13. Демідова А. А., Ярова А. Б. Засоби масової інформації як «четверта неформальна гілка публічної влади»: способи медіаманіпуляції. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 4.
URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1222>
14. Єрмоленко С. Я. Дискурс. *Українська мова: енциклопедія* / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 142-143.
15. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Київ: Академія, 2009. 264 с.
16. Загнітко А. П. Основи дискурсології: науково-навчальне видання. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
17. Коритнік Д. Ю., Баранова С. В. Медіадискурс як різнопланове явище сучасних медіадосліджень. *Нова філологія*. 2020. № 80. Т. I. С. 266–271.
18. Корнелаєва Є. Лінгвістична природа евфемізмів. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності "Львівський філологічний часопис"*. 2019. № 5. С. 70-75.
19. Король А., Волощук В. Засоби маніпулятивного впливу в сучасному німецькомовному медіа-дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31 (2). С. 80-85.
20. Космеда Т. А. Педагогічний дискурс: дослідження мовної особистості педагога (на матеріалі аналізу педагогічної риторики М. П. Кочергана). *Проблеми зіставної семантики*. 2011. Вип. 10 (2). С. 393–400.

- 21.Лисенко О. М. Синонімія як засіб непрямой номінації у медичній галузі. *Мова і культура*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. Вип. 19. Т. 1 (181). С. 178–182.
- 22.Лойко В. В. До питання маніпуляції суспільною свідомістю у політичному дискурсі ЗМІ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2011. № 57. С. 179-181.
- 23.Макеєвець Ю. О. Семантика та функціонування евфемізмів у німецькому політичному дискурсі (на матеріалі сучасної преси). *Іноземна філологія*. 2013. Вип. 125. С. 22–28.
- 24.Малиновська І. В. Феномен філософського дискурсу: сліди текстів, що ще не написані. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія: Філологія. 2011. Т. 14. № 1. С. 77–83.
- 25.Марченко Т. А. Евфемізми в сучасних українській та англійській мовах. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. 2020. № 1. С. 78–82.
- 26.Мірошниченко І. Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Дніпро : Дніпровський національний університет ім. О. Гончара. Дніпро, 2020. 275 с.
- 27.Постатнік М. М., Свирид А. М. Евфемізми, причини їх виникнення, особливості вживання та перекладу (на матеріалі німецької мови). *Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету*. Суми: СумДУ, 2015. С. 14–15.
- 28.Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ : ВПЦ “Київський університет”, 1999. 301 с.
- 29.Пянковська І. В. Концепція та методологія медіадискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород. 2022. Вип. 26. Том 1. С. 182–187.
- 30.Радзієвська Т. В. Дискурсивні аспекти динаміки української мови в контексті активних мовних процесів у слов'янському світі. *Мовознавство*. 2013. № 2. С. 149–162.

31. Раскін В. Засоби масової інформації як суб'єкт маніпуляції політичною свідомістю. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід*: збірний тез III Міжнародної науково-практичної конференції, 13–14 травня 2021 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В. Гнатюка. / Ред. кол.: Морська Н. Л., Поперечна Г. А., Литвин Л. М. Тернопіль : Вектор, 2021. С. 104–107.
32. Руснак Ю. М. Когнітивно-прагматична концепція художнього дискурсу (на матеріалі мовотворчості Ольги Кобилянської). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Філологія». 2020. Вип. 87. С. 84–89.
33. Саприкіна О. В. Роль та місце евфемізмів у системі номінативних засобів англійської мови. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 2. С. 49–51.
34. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
35. Семенець О. Дискурсивні практики сучасної медіа-сфери (філософські та комунікативно-прагматичні аспекти). *Наукові записки : Матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Мови і світ: дослідження та викладання»*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2011. Вип. 96 (1). С. 268–271.
36. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище : методологія, архітектоніка, варіативність [На матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія / за ред. В. Різуна. Київ, 2002. 392 с.
37. Серажим К. С. Текстознавство: підручник. 2-ге вид. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2012. 528 с.
38. Сизонов Д. Ю. Медіатекст та медіадискурс у сучасному медійному просторі. *Studia Linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 389–393.
39. Советна А. В., Лісун О. В. Евфемізми в засобах масової інформації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 43. С. 156–159.

40. Сологуб Л. В. Комунікативні стратегії фахової соціалізації адресата у науково-дидактичному дискурсі (на матеріалі сучасних англійських підручників з екології) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2015. 22 с.
41. Тараненко О. О. Евфемізм. *Українська мова : енциклопедія* / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 168-169.
42. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ: Альма-матер, 2005. 399 с.
43. Хомік О. Є. Евфемізми на позначення табуєваних тварин в українському лінгвокультурному просторі. Харків: ХНУ ім. В. Каразіна. 2019. С. 116–124.
44. Хрушкова О. А. Рекламний текст як компонент комунікації (функціональні типи рекламних текстів Дніпропетровська). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2015. Вип. 18. Том 1. С. 46–49.
45. Шаніна О. С. Медичний дискурс : комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса. 2015. 21 с.
46. Шевлякова Ю. О. Особливості дискурсу Інтернет-ЗМІ (на матеріалі англійських он-лайн журналів для підлітків). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2013. Вип. 38. С. 239-242.
47. Шевченко Л. И. Медиалінгвістика на Україні : перспективи дослідження дискурса. *Медиалінгвістика : міжнародний науковий журнал*, 2015. № 1 (6). С. 15–22.
48. Шевченко Л., Сизонов Д. Теорія медіалінгвістики : підручник. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2021. 214 с.

- 49.Шовак О. І., Петій Н. В. Маніпулятивний потенціал стилістичних засобів у сучасному медіадискурсі. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2022. Вип. 3–4. С. 257–264.
- 50.Шугаєв А. В. Тактика маніпулювання у медіа-дискурсі. *Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича*. Житомир, 2017. С. 91–93.
- 51.Януш О. Евфемізми й мовна естетика.
URL : <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine50-22.pdf>
- 52.Bauer-Ramazani Ch. English Discourse Markers.
URL : <http://academics.smcvt.edu/cbauerramazani/AEP/BU113/English/discmarkers.htm>
- 53.Grynyuk S. The concept of media discourse and media text as a major categories of media linguistics: towards an understanding of their interdependence. *Philological education and science: transformation and modern development vectors*, 2022. P. 98–112.
- 54.Matheson D. The birth of news discourse: Changes in news language in British newspapers, 1880–1930. *Media, Culture and Society*. 2000. 22 (5). P. 557–573.
- 55.O’Keeffe A. Media and Discourse Analysis, in Gee J. & Handford M. (eds). *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. London : Routledge, 2011. P. 441-454.
- 56.Partridge E. Usage and abuse. N. Y. : Penguin Books, 1964. 379 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

- 57.Бусел Т. Г. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
- 58.Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за редакцією С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 221 с.

59. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Т. 1. А-Й. Донецьк : ДонНУ, 2012. 401 с.
60. Інститут масової інформації. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/dzhynsa-vbyvaye-doviru-shho-tse-za-yavyshhe-ta-yak-jogo-rozglydity-i54126>
61. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с. Т. 2. 624 с.
62. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Академія, 2007. 751 с.
63. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
64. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. С. 283–286.
65. Collin's Dictionary. URL : <https://www.collinsdictionary.com/>
66. Oxford Learner's Dictionary.
URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Суспільне новини. URL: <https://suspilne.media/>
2. Телеграф. URL: <https://telegraf.com.ua/>
3. ТСН. URL: <https://tsn.ua/>
4. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/>
5. Cosmopolitan. URL: <https://www.cosmopolitan.com/>
6. Independent. URL: <https://www.independent.co.uk/>
7. Marie Claire. URL: <https://marieclaire.ua/uk/>
8. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/europe>